Ödetorp

i

Södra Ving

UTGIVEN AV
SÖDRA VINGS HEMBYGDSFÖRENING 1983
TREDJE UPPLAGAN

Ödetorp

i

Södra Ving

Dagsverkstorp, soldattorp,
backstugor och undantagsstugor
i Södra Ving

TREDJE UPPLAGAN

Tryck: Fristad Tryckeri AB 1983
Layout: Eddy Persson

Innehållsförteckning

Sid.

Vings by, Hökerums säteri 7

Avskrift av två torparkontrakt 8

Torpbeskrivning 11

Tillägg, ''Ödekvarnar i Södra Ving'',
Kvarnförteckning från 1782–84 63
Kvarnförteckning från 1819 65
Utdrag från sockenbeskrivning (P Roth) och
domböckerna (C M Bergstrand) 67
Skvaltkvarn, hjulkvarn 70
Kvarnbeskrivning kompletterad med
kvarnkarta 71

Sökregister 77

Torpkarta bilägges

Historia

Den blickar aldrig framåt
som inte kan blicka bakåt,
den sörjer illa för barnbarn
som saknar intresse för farfar,
den vet föga om rummet
som inte har känsla för tiden,
den tänker föga på andra
som blott lever här och nu.

Alf Henrikson

Förord

till tredje omarbetade upplagan

Den nya upplagan av **Ödetorp i Södra Ving** har fått en utförligare text och en noggrannare karta.

Genom forskning i husförhörslängder visade det sig att många av torpen fanns redan i slutet på 1700- och början av 1800-talen. Uppgifterna om soldattorpens nummer har hämtats från kyrkböcker och från Älvsborgs regementes museum.

De kvarnar som fanns i Viskans övre del har fått en egen karta och text. Uppgifterna är hämtade från muntliga berättelser men också från Kammarkollegiets arkiv.

Kopior på de gamla kvarnbeskrivningarna finns med i boken. Två torparkontrakt från 1800-talets senare del är också medtagna för att visa hur sådana kunde se ut.

Ritning av kartorna samt det mesta fältarbetet har utförts av Ingrid och Gunnar Öhlund, forskning och översättning har gjorts av Alvar Vidén och Ingrid Öhlund och tillsammans med Bengt Samuelsson har dessa genomgått och bearbetat materialet.

Vår förhoppning är att nyutgåvan skall väcka intresse och stimulera till fortsatt hembygdsarbete.

Hökerum i juli 1982.

Å Södra Vings Hembygdsförenings vägnar:

Märtha Gustafsson *Cissi Sigurdson*

Förord

till första och andra upplagan

I Södra Vings socken har funnits ca 200 torp, soldattorp, backstugor eller undantagsstugor. Av dessa har några friköpts och blivit självständiga gårdar. Andra har sålts till sommarställen och gått en ny blomstring till mötes. De allra flesta är dock utplånade och det är dessa som omtalas i boken.

Den angivna numreringen motsvarar de nummerskyltar, som är uppsatta på platserna där stugorna legat. Uppgifterna är till största delen hämtade och antecknade efter folks minnesbilder eller sägner, som berättats för dem. En del har dock kunnat kontrollerats genom kyrkoböckerna. Men vi ber om överseende för eventuella fel och även för uteblivna uppgifter.

För dem som vill göra en vandring och uppsöka platserna och kanske forska vidare, är de kortfattade raderna tänkta att vara en vägledning, samt att kasta ett minnets ljus över de många ödetorpen i skogarna.

Varmt tack riktas till alla dem, som visat vägen och berättat om de personer som bott i stugorna. Utan denna välvilja och hjälpsamhet hade detta arbete varit omöjligt att genomföra.

Hökerum i oktober 1970.

Å Södra Vings Hembygdsförenings vägnar:

Jean Rydberg *Cissi Sigurdson*

Vings by

lydde under Hökerums säteri

Brukarna av gårdarna i Vings by voro sk ''ökbönder''. Detta innebar att torparen (bonden) skulle göra dagsverken på säteriet och medföra dragare, häst eller oxe. En ök-torpare var förmer än en vanlig torpare.

Hökerums säteri ägdes på 1880-talet av Ture Brovall. Det blev han som kom att utplåna Vings by och av byns ägor skapa Nygården (nu Vings gård). Husen revs och alla grunder och murstockar kördes ut på Mogdens is och sjönk så ned i sjön. Vid lågt vattenstånd syns ännu stenhögen, som är resterna av Vings by.

VINGS BY omfattade vid laga skifte åren 1846–48: Lillegården, Ledsgården, Klockaregården, Kartegården, Bredgården, Östra Närabo, Vestra Närabo, Överbo Övre, Överbo Nedre, Pastorsbostället, Ving Prästgården samt Tåbol (frälsehemman).

HÖKERUMS SÄTERI omfattade enligt förteckning upprättad 1894: Arnabo, Långholmen, V. Sjöslätt, Öndarp, Svederna (torp), Björnkällan, Boga qvarn, Nabben, Övre Nolqvarn eller ''Per vid Qvarn'', Slätthult och Tåbol.

Som exempel på hur torparkontrakt kunde vara utformade inom Södra Vings socken från senare hälften av 1800-talet återges här följande två avskrifter gällande torplägenheterna Sjönnelund (se nr 49) och Lejonslund (se nr 48).

Avskrift

Torparkontrakt från 1889

KONTRAKT

Till Torparen Alexander Andersson upplåtes härmed Torplägenheten Sjönnelund under hemmanet Torp i Wings sochen, på års tid räknat från denna dag mot följande villkor:

1a Torparen Alexander Andersson antager densamma efter detta kontrakt med denna dag i det skick detsamma nu befinnes, så till hus som hägnader, och skall Torparen till lägenheten begagna såväl den förut innehafda jord, dels den vid husen innehägnade och dels den vennena uti såkallde Kubbaslätta, hvilket han sjelf får innehägna; och skall det åligga Torparen att väl häfda och bruka jorden samt hålla hus och hägnader i försvarligt skick.

2a Erforderligt virke till hus och hägnaders vidmakthållande samt nödig vedbrand och risbränsle erhåller Torparen af jordegarens skog efter utsyning, äfvensom sommarbete för de kreatur som å lägenheten vinterfödes, erhålles på skogen hulakärret.

3e Torparen åligger att dels ansvara för de onera som af lägenheten utgå; och dels till jordegaren årligen, i egen person, utgöra 2ne karldagsverken i hvarje vecka på dess egen kost, samt dessutom under bergningstiden, vid skeende tillsägelse, utgöra tolf karldagsverken då kosten erhålles på gården; hvarförutan Torparens hustru är förbunden att för jordegarens räkning årligen spinna 8 tt blånor eller 4 tt tågor, samt aflemna 4 kappor lingon.

4e Torparen tillförbindes att utom ofvan utsatta bestämde dagsverken, till jordegaren vid skeende tillsägelse, i egen person utgöra arbetsbiträde med särskilde dagverken, deremot att han som ersättning erhåller för hvarje sådant dagsverke från den 1 ste Maj till den 1 ste Oktober 50 öre och den öfriga tiden af året 33 öre jemte kosten på stället; och om han sjelf håller sig kosten erhåller han Contant för hvarje dagsverke från den 1 ste Maj till den 1 ste Oktober 75 öre och den öfriga tiden af året 50 öre. Likaledes skall Torparens hustru vara skyldig att på enahanda sätt, vid skeende tillsägelse utgöra arbetsbiträde emot det att hon, jemte kosten på stället, erhåller från den 1 ste Maj till den 1 ste Oktober 25 öre och den öfriga tiden af året 17 öre för hvarje dagsverke.

5e Detta kontrakt skall fortfarande vara gällande på nu bestående år såvida Torparen och hans hustru fullgöra alla sina skylldigheter efter detta kontrakt, samt dessutom mot husbonde och des folk visa troket höflighet och i allo ett ordentligt uppförande; men skulle någon för-

brytelse häremot på eller annat ske vore Torparen skyldig att utan fordag eller vidare hörande, genast vid tillsägelse afträda Torpet.

Sålunda öfverenskommit, försäkras.

Torp den 14 Februari 1889 *A. M. Pettersson*
egare

Torpet tillträdes den 14 nästkommande Mars 1889

Med förestående kontrakt förklarar jag mig till alla delar nöjd, och förbinder mig till des riktiga uppfyllande.

År och dag som ofvan
Alexander Andersson

Bevittnas af
Wiandt Andersson
Levin Niclasson
m. h. i p.

På baksidan av kontraktet står följande:

Efter som Pattron inte vill låta mig flyta
så får jag bedja Pettersson om ursäkt
för jag har tänkt att flyta
men det är omöjligt för mig
att komma i fråt.

Tecknar vänligen
H. A. Andersson
Hökerum

Avskrift

Torparkontrakt från 1894

KONTRAKT

Undertecknad upplåter härmed min under hemmanet Torp i Wings socken lydande torplägenhet Lejonslund till Carl Oskar Pettersson från Källebacka under följande villkor:

1a Lägenheten tillträdes den 14 nästkommande Mars i då befintligt skick och innehafves af torparen tills uppsägning å endera sidan sker, med tillgodonjutande af laga forlag.

2a Torparen tillförbindes att väl häfda och bruka jorden samt underhålla hus och hägnader i försvarligt skick, hvartill virke erhålles på hemmanet vid förefallande behof; och då nybyggnad tarfvas skall torparen dervid biträda med egen person hvarunder han erhåller kosten på gården, äfvensom han under byggnadstiden är befriad eller eger qvittning för de ordinarie dagsverkena han eljest under samma tid skolat utgöra.

3e Nödig vedbrand erhåller torparen på hemmanets skog efter utsyning, äfvensom mulbete för de kreatur som å lägenheten vinterfödas.

4e Såsom ersättning till jordegaren skall torparen årligen, i hvarje vecka utgöra två mansdagsverken på dess egen kost; samt dessutom tolf dagsverken om året på jordegarens kost vid skeende tillsägelse, deremot att torparen erhåller ökar såväl till jordens brukning som framskaffande af nödig vedbrand och risbränsle.

5e Torparen är skyldig att vid jordegarens tillsägelse, förutom ofvannämnde dagsverken, i egen person utgöra arbetsdagsverken, mot ersättning af en krona om dagen under Juli, Augusti och September månader, 75 öre om dagen under Maj, Juni och Oktober månader, samt 50 öre om dagen under den öfvriga tiden af året, då kosten jemväl erhålles på stället.

6e Derest lämplig tillgång till löfhuggning finnes eger torparen årligen hugga något löf till utfodring för får, dock efter egarens anvisning; men sommarbetet för fåren lemnas icke annat än emot särskild ersättning.

Torp den 30 Oktober 1894.
A. M. Pettersson

Med förestående kontrakt förklarar jag mig nöjd och förbinder mig till dess uppfyllande, försäkras, som ofvan.

C. O. Pettersson

På en gång närvarande vittnen:
J. Pettersson

A. G. Pettersson
Mastdunga

Förkortningar

T = torp
ST = soldattorp
BS = backstuga
UTS = undantagsstuga
FB = förvaltarbostad

Torpbeskrivning

1 JONSTORP (T) *Arnabo*

Arnabo hörde i slutet av 1800-talet till Hökerums gård. I Jonstorp har bott en man som hette Bodin. Han var brännvinsbrännare på Hökerums gård. Själv hade han en dräng som gjorde tre dagsverken per vecka.

2 SKYMMET (ST nr 587) *Charlottenberg*

Den siste soldaten på Skymmet hette Ahlstrand. I början av 1900-talet bodde här en gumma som hette Jenny.
Av soldattorpet finns rester av murverk, stenfot till uthus och brunn kvar.

3 TORSLUND *Charlottendal*

Här har bott en smed som kom i osämja med ägaren till

Hökerums gård om jakt. Han blev uppsagd och måste flytta. Med hjälp av sina grannar revs murstocken och på kvällen rullades stugan upp på vägen och sedan vidare ca 100 m till Härna socken. Delar av den gamla stenfoten finns kvar.

4 "EVA-STUGAN" (BS) *Rosenlund*

Här har bott en kvinna som hette Eva. Hon var känd för sin kunnighet i litet av varje och anlitades ofta till att bota sjuka djur. Eva hade en dotter som hette Becka.
Resterna av stugan är helt utplånade eftersom marken har odlats upp.

5 MÅNSALYCKAN/ "PER-MÅNSLYCKAN" (BS) *Svedjorna*

Sist boende här var Per Månsson. Huset brann troligtvis ner före år 1895.

6 SAND/SANDSLÄTT/ FIABACKEN (BS) *Sjöslätt*

Här bodde Fia som hade fyra söner, vilka alla blev soldater och tog sig namn som började med bokstaven B, såsom Björkman och Björn.

7 LÅNGHOLMEN (FB) *Charlottendal*

Långholmen var förr en stor gård, men som delades och såldes vid sekelskiftet av dåvarande ägaren till Hökerums gård. År 1905 var en man vid namn Valldén ägare till Hökerums gård, hans hustru var född Posse.
Av Långholmen bildades Charlottendalsgårdarna. En arrendator på Långholmen hette Josef Andersson. Den

siste förvaltaren på Långholmen var Johan-Petter som senare blev postbärare och flyttade till Fågelsången vid Tolkabro (se nr 44).
Huset har rivits ned och flyttats till Fristad.

8 ''ÖNDARPALIA'' *Hökerum*

Namn på bostället liksom folk som bott här är okänt. Troligtvis är det ett av torpen som ingick i byn Öndarp och kanske var det ett soldattorp till Öndarp.

9 ÖSTRA SJÖSLÄTT (T) *Säby*

Vem som bott här är okänt men namnet Joh. Andersson har nämnts.
Husen revs i slutet på 1800-talet.

10 TÖNNEBO (T) *Säby*

Fem personer har bott i stugan. Det berättas att två vävstolar var för det mesta uppsatta och att det vävdes 20 alnar om dagen till ett pris av 60 öre/aln.
''Hilda i Övrabo'' var född här. Sist boende var Gottfrid Leander.
Stugan var byggd som en riktig ryggåsstuga och den hade läm på skorstenen.

11 GUBBALYCKAN (BS) *Säby*

Det berättas att en man som har bott här ägde en hel koppargryta full med pengar. Eftersom grytan inte kunde återfinnas efter hans död gissades det att han grävt ner den i ett stenröse. Många har letat men ingen har återfunnit den ännu.

12 HJORTÅSEN (T) *Säby*

På 1880-talet bodde här en familj där far och mor dog med 14 dagars mellanrum. Barnen, 10 st, såldes på auktion. Det var den sista barnauktionen i Södra Ving.
Selma Larsson som blev trotjänarinna på Björnared, var född här (se nr 150).
Husen revs i början av 1900-talet.

13 ''MAJESTUVA''/RÅSLÄTT (BS) *Säby*

I ''Majestuva'' har bott två kvinnor som kallades ''Långa-Maja'' och ''Tjocka-Maja''. Gummorna blev osams och delade huset.
''Långa-Maja'' fick huset av öv.löjtn. Westfeldt på Säby för att bebo i sin livstid. Maja hade 12 kr om året i fattigvårdsunderstöd. Pengarna lämnades till öv.löjtnerskan Westfeldt på Säby, som i sin tur gav Maja en slant då och då. Maja tillverkade vispar och viskor som hon gick omkring och sålde.
''Majestuva'' revs 1905.
Råslätt var bebott till 1958 av Frans Johansson. Han var den store fotbollsentusiasten, som aldrig missade en fotbollsmatch på Slottsvallen i Hökerum. Huset finns kvar.

14 SKOGSBO (T) *Säby*

Sist boende här var Charlotta (f Lind) och Andreas Pettersson. Andreas hade hela sitt liv arbetat på Säby åt släkterna Oxehuvud och Westfeldt. Han fick bo kvar på Skogsbo till döddagar.
Andreas var med om att köra oxforor med timmer till glasbruket i Fåglavik. Charlotta och Andreas var morföräldrar till Gerda Andersson på Nordlycke. Gerda har många

ljusa minnen av sin mormor och morfar från det vackra och välvårdade stället Skogsbo.
Skogsbo var bebyggt med flera gamla präktiga timmerhus som hade utknutar. Alla husen revs omkring 1917.

15 STUBBEN/STUBBSVEDJAN (T) *Säby*

Detta ställe var Per Bohlins barndomshem. Sist boende här var Edit och Johan Larsson.
Husen revs på 1940-talet och området har planterats med skog på 1960-talet.

16 LÖVSKOG (T) *Säby*

Sist boende inom ''gamla'' Lövskog var Maja och Lars Pettersson.
Husen rasade ihop i början av 1900-talet. Ett ''nytt'' Lövskog har byggts upp ca 100 m SO därom.

17 VEDERMÖDAN (T) *Säby*

Sist boende här var Alfred Göransson. Husen revs i början på 1920-talet.

18 FÄGRINGEN (T) *Säby*

Sist boende här var Alfred Johansson med familj. Familjen vävde nöthårsmattor (se nr 80).
Rester av en vacker jordkällare finns kvar.

På Säby arbetade 18 karlar när alla torparna var i tjänst.

Inom Lidalund har funnits fem stugor. Om dessa varit torp eller undantagsstugor är ovisst.

---

19 LIDALUND *Lida*

I denna stuga har en kvinna som kallades ''Stora-Tilda'' bott. Hon var stor liksom sin far, vilken kallades ''Store-Lars''. ''Stora-Tildas'' styvmor var Sara Matilda Persdotter som kallades ''Lilla-Tilda''. Det berättas att ''Stora-Tilda'' gick till Ulricehamn och köpte ''snäckor'' (kex eller kakor) vilka hon sedan gick omkring och sålde på gårdarna.

20 LIDALUND/''RIKES''/ ''LIVESA'' *Lida*

Här bodde en tid en kvinna som varit småskolelärarinna och som hette Johanna Kristina Andersson. Kristina var född i Hössna och hon dog i början av 1900-talet. Tidigare hade Kristina också bott på Björnkällan (nr 95) och Karlsled. Stället kallades också ''Rikes'' eller ''Livesa'' efter Fredrika Lif som hade bott här och som var änka efter soldaten Lif vilken dog 1903. Fredrika var svägerska till Tilda (se nr 19). Tilda och Rika var ofta osams och bevakade varandra noga.
Huset var en ryggåsstuga.

21 LIDALUND *Lida*

I stugan har Sara Matilda Persdotter, född 1854, bott. Hon kallades ''Lilla-Tilda'' och var styvmor till ''Stora-Tilda'' (se nr 19). En kvinna som hette Emma Josefsson, född 1881, sägs också ha bott på detta ställe.
Boplatsen är helt uppodlad.

22 LIDALUND (UTS) *Lida*

Stugan var en ryggåsstuga. Den revs och flyttades till Döve. Skorstenen är bevarad. Troligtvis var Maja-Greta Magnusson den som sist bodde i stugan.

23 LIDALUND/''DANNIELS'' *Lida*

Sist boende i stugan var en man som hette Daniel men som kallades ''Dannil''. Var hans rätta namn kanske Karl Johan Dalin?

24 HÅKES(LYCKAN) *Lida*

Här har bott en man som hette Håke. Rester av jordkällare finns kvar.

25 GLADER(LYCKAN) *Lida*

Sist boende på detta ställe var en man som hette Glader, han var farfar till ''Karl på Nabben''.
Omkring lyckan finns många gamla gravrösen vilka är kartlagda. Flinta och stenyxor har hittats i jorden.

26 LIDABERG (ST nr 590) *Lida*

Mellan 1810–1825 bodde soldaten Nils Blid här. Han brukade också torpet Kärrsnabben, sedermera Nabben. På mitten av 1800-talet bodde soldaten Jonas Guld (född 1805) här.
Den siste soldaten som bodde på Lidaberg hette Lif och han bodde här omkring sekelskiftet. Efter avslutad knekttjänst byggde Lif sig en liten stuga på samma tomt som soldattorpet. Ladugården fick plats med en ko och var gjord av sten, dubbelmurad med jord emellan. Rester av

ladugården finns ännu kvar men stugan revs efter hans död år 1903. Hans hustru, Fredrika Andersdotter, född 1849, kom från Timmele (se nr 20).
På Lidaberg har också bott en man som hette Alfred Johansson Lif. År 1903 var Alfred inhyst hos sonen, korpralen Karl Johan Lindgren, Lottenborg. Alfred flyttade därefter till Toarp.
Huset revs omkring 1940.

27 KURSEBERG *Domänv. mark*

I slutet av 1800-talet bodde på detta ställe familjen Bernhardsson. Sonen ''Erik på Högelid'' var Södra Vings siste dagsverkstorpare. Han tjänstgjorde ännu år 1972 på lägenheten Brunsäter.

28 SLÄTTÅS (T) *Vings gård*

Sist boende här var Ellen Samuelsson. Hennes man kallades ''Skrämmvall'' (barn var rädda för honom). Det berättas att deras son Nils gick ensam genom skogen den långa vägen till och från Bredaslätts skola och att han då ofta var mörkrädd.

29 MOLANDERA(LYCKAN) *Säby*

Det berättas att fru Molander som var sist boende här skulle ha rest till Amerika.
Husen revs antagligen före år 1900.

30 ''ÅNGSÅGET'' *Aspanäs gård, fd Säby*

Från såget på denna plats flottades virke över sjön Mogden och kördes vidare med hjälp av oxar till Fåglaviks glasbruk.

Husgrunden är märkt och tydliga spår efter såget finns vid sommarstuga (Fälts).

31 SPÅNGA (T) *Ekeberg*

Sist boende här var Charlotta Johansson, som var mycket skicklig i att väva och spinna. Hon dog 1927 i Tomta. Hennes son Rickard Persson ägde Tomta Övergården. Stugan flyttades 1913 till Tomta.

32 LIDEN (BS) *Vings gård*

Här har Sara Lisa Persdotter, född 28 sept 1840 och död 26 feb 1915 bott. Hon kallades ''Sara på Liden''. Sara skrev sin egen auktionskungörelse och vilken var införd i ''Kretsbladet'' nr 5, aug 1920.
Huset var en ryggåsstuga och den revs 1918. I boken om Södra Ving som gavs ut 1952 finns foto på huset.

33 TRYGGÅS *Berget*

Sist boende här var ''Fina på Tryggåsen''.

34 BÖNATORPET/ LIDEN (ST nr 589) *Berget*

Det berättas att här skall ha bott en gumma som kallades ''Rödtorpalotta''. Siste soldaten som bodde på Liden var Johan Schön.

35 KÄLLEBERG *Berget*

Här har Fina och August Johansson bott. De flyttade härifrån till Tranema (se nr 39) och därefter vidare till Berget där båda makarna dog.

36 KVARNSTUGA TILL SÄBY KVARN

Siste mjölnaren vid Säby kvarn hette Adolf Larsson. Kvarnen låg ca 100 m från kvarnstugan uppströms ån Viskan. Vid kvarngrunden finns en mycket fin kvarnsten bevarad.

37 Namn okänt *Viskans Kraft (fd Säby kvarns mark)*

38 LILLA AHLEBO/"MESUNNA" *Alebo*

Här berättas ha bott en mycket gammal gumma. Gumman har uppmärksammats av Borås Tidning genom följande tidningsartiklar, införda i tidningen år 1828 och år 1829.

111-ÅRING I S. VING

På torpet Lilla Ahlebo, beläget uti Wings församling, Åhs härad och Elfsborgs län, wistas hos sina Barn-Barn, Enkan Anna Jonsdotter. Enligt Wings sockens äldsta Kyrkobok, är hon född i Ekeslunda af berörde Socken den 11 febr. 1718. (Således finnes ännu någon av Carl XII undersåtare, lefwande uti Swerige.) Hwad som i synnerhet wäcker uppmärksamhet och förundran är att hon, vid sitt 110 år, äger synnerligen god hörsel och syn, har uti ett lifligt minne sina flygtade lefnadsdagar och öden, kläder sig och är uppe utur sin säng nästan hwarje dag, i synnerhet om sommaren, samt wet sig ännu ej haft anfall af någon swår sjukdom. Tvenne gånger har hon warit gift, och hade uti första giftet 3 Döttrar, utaf hwilka en ännu lefwer. Denna dotter, född den 14 juni 1759, äger wid sin ålder, emot Modrens, wida underlägsne kroppskrafter. År 1740 bereddes hon til den H. Nattwardens första begående af dåwarande Kyrkoherden i Wing, Abrah. Ulin.

(4 mars 1828)

– – –

Borås. Den i N:o 11 af detta Blad för 1828 omnämnda, då 110 år gamla Enkan Anna Jonsdotter från Torpet Lilla Alebo af Wings pastorat, dog den 1 aug. Stammoder för 50 afkomlingar, öfwerleva henne en 70-årig Dotter, 7 Barnbarn och 24 Barnebarnsbarn. Efter 2:nne giften har hon, sammanräknat, tillbringat en Enkotid af nära 58 år.

(25 aug. 1829)

39 TRANEMA (T) *Vings gård*

I början av 1800-talet var detta ställe en backstuga under Hökerum. Här har Fina och August Johansson, som kom från Källeberg (se nr 35) bott. När de hade flyttat härifrån bodde Johan Wahlqvist här.
Stugan revs på 1920-talet.

40 HÖGÅSEN *Vings gård*

Här har Lina och Linus Karlsson bott. Även familjen Dahlgren har bott här.
När husen revs är obekant, jordkällaren finns kvar.

41 ''FREDRIKA-STUGA'' *Högafors*

Vem som sist bodde här är obekant men kanske var det en man som hette Fredrik och kanske skötte han benstampen som låg nere vid ån Viskan.
Stugan fanns kvar omkring 1918–19.

42 STAMPEN *Högafors*

Här fanns ett stort 2-våningshus med veranda, där ''Stamparn'' Johannes Svensson bodde. Hans hustru ''Stampagumman'' dog 26 mars 1911. ''Stamparn'' gifte senare om sig med Katarina Matilda Persdotter (Trina) född 4 maj 1860 i Dången, Norge. Tant Trina eller ''Trina på Stampen'' var känd för sina goda bakverk och sitt goda kaffe. Hon sålde kaffe vid Stampen vilket säkert behövdes eftersom det var mycket folk och verksamheter längs med Viskan på den tiden. Där fanns kvarnar, såg, hammarsmedja, massafabrik, rullefabrik, stamp och färgeri. ''Stamparn'' dog 1923. ''Trina'' flyttade 1931 till ålderdomshemmet i Hökerum och dog där 8 sept 1935.

43 KVARNSTUGA TILL KÄRRS KVARN

Vid denna plats har funnits två kvarnar och ett sågverk. Den nedre kvarnen var troligtvis belägen vid den märkta stugplatsen medan den övre kvarnen låg lite längre upp i ån. Det berättas att den övre kvarnen hade tre par stenar och att den nedre hade en ''finsekt''. ''Finsekten'' flyttades sedan upp till den övre kvarnen. Känt är att år 1913 var kvarnarna igång.

Mjölnare vid båda dessa kvarnar har varit Johan Alfred Gustafsson som senare flyttade till Boga kvarn. Efter Johan kom mjölnaren Oskar Ludvig Karlsson (född i Vist socken) med hustru hit. Makan var född i Gällstad socken. Omkring år 1908 avflyttade paret, även dessa till Boga kvarn. Oskar var den siste mjölnaren på Kärrs kvarn.

KÄRRS KVARN

44 SANNATORPET (ST nr 592) *Sannelund*

Detta ställe var Torps soldattorp. Siste soldaten som bodde här hette Alfred Sann. Andra personer som har bott här är postbärare Johan-Petter (innan han flyttade till Fågelsången, se nr 7), ''Blind-Anna'' och ''Sanna-Johannes''. Stugan revs 1912.

45 SANNELUND (T) *Sannelund*

Soldaten Sann har bott här (se nr 44). Den sist boende var sågare Adolf Johansson och hans hustru Emma. Stugan är flyttad till nuvarande Sannelund.

46 KVARNSTUGA TILL BROQVARN *Viskans Kraft fd Tolkabro*

På detta ställe fanns en kvarn och en smedja av sten. Karl Gustafsson ''Karl i Alabo'' (f 22/7 1899, d 10/9 1982) beskriver Broqvarn; ''där var ett underfall och ett stort vass-hjul som drog tre par stenar, två par havrastenar och en malde grovsekt''.

Mjölnaren och smeden Johan Karlsson har bott här. Han var mjölnare till omkr 1908 och avflyttade då till Fristad. Den siste mjölnaren på Broqvarn hette Wahlqvist (född i Habo år 1859) och han verkade här till omkr 1910–12. Hans hustru kom från Åsunden. Paret flyttade från Broqvarn till Svenljunga.

Johan Karlssons son Henning, som var smed, bosatte sig därefter på platsen och bodde här till omkr 1917.

Hilma och Per Bohlin var de som sist har bott här. När stugan revs flyttades den till Karlsled där den byggdes upp av Åke Hellqvist.

47 GETERLYCKAN/ "ANDERS-PETTERA STUVA" *Allmänningen vid Tolkabro*

Den som sist bodde här var Anders-Petter. Tidigare hade han bott på Friheten (se nr 54). Anna, hans dotter, gifte sig med ''Fiskare-Klas'' och blev bosatt på Grönaudde, vid Tolkens östra sida.

48 LEJONSLUND (T) *Torp*

Carl Oskar Pettersson brukade torpet i mitten av 1890-talet. Se avskrift av torparkontrakt från 1894 angivet i början av denna skrift.

F. d. soldaten Fredrik Rothin har varit ägare till detta ställe och Skönelund (se nr 49). Sist boende här var skomakare Brun. Han flyttade till Brunnsnäs.

Stugan revs 1909.

GUSTAV JOHANSSON PÅ SANNELUND VID BROA ELLER BOGA KVARN, BLEV SENARE BARA SÅG. 1660 KALLADES DEN ANTAGLIGEN HÖKABRO KVARN.

49 SKÖNELUND (T) *Sjövik (fd Torp)*

Exempel på hur ett torparkontrakt kunde se ut på 1880-talet finns i början av denna skrift. Kontraktet gäller torplägenheten Skönelund.
De som sist bodde här hette Emma och Gustav ''Lille-Gustav'' Persson. De flyttade sedan till Åsen i Töve.
Beda, deras dotter, bar under många år posten från Nitta till Töve.
Mor och dotter flyttade till ålderdomshemmet i Hökerum.
Skönelund revs omkring 1910–12.

50 SJÖLID *Tomta Nedergården*

Den siste som bodde här var känd under namnet Anders ''Hedningen''. Hans dotter Britta-Stina blev föreståndarinna på ålderdomshemmet i Hökerum och omtalas ha varit en sträng gumma.
Stugan revs i början av 1900-talet.

51 HALLEBERG *Vings gård*

I början av 1800-talet var Halleberg ett torp under Hökerum. Sist boende här var två ogifta kvinnor, Maja och Stina (Kristina). Stina hade varit piga i prästgården. Hon besökte därför ofta mamsellerna (prästdöttrarna) Wingqvist, som bodde på Aspelund (senare fotograf Hultins ställe).
Stugan revs 1906.

52 BROHALL (T) *Torp*

Natalia Pettersson har bott här. Den som sist bodde här

kallades ''Pera-Lina''. Hon var styvmor till ''Arvid i Änga''.
Stugan flyttades omkring 1900 till nuvarande Brohall.

53 KUBBASLÄTT *Torp*

Kubbaslätt var under 1800-talet ett eget hemman. Klara Andersson kallad ''Pöla-Klara'' var född här (se nr 78). Hon dog 1922.

54 FRIHETEN *Vings gård*

I början av 1800-talet var detta ställe ett torp under Björnkällan. ''Anders-Petter'' har bott här (se nr 47). Sist boende på Friheten var skomakare Johan Gustafsson, som senare bosatte sig på nuvarande Halleberg.
Husen revs i slutet av 1800-talet.

55 ''RALLEHUL'' *Torget*

Namnet på detta ställe har säkerligen kommit av att stugan låg alldeles i vägdiket, mot ett brant berg vid gamla Ulricehamnsvägen.

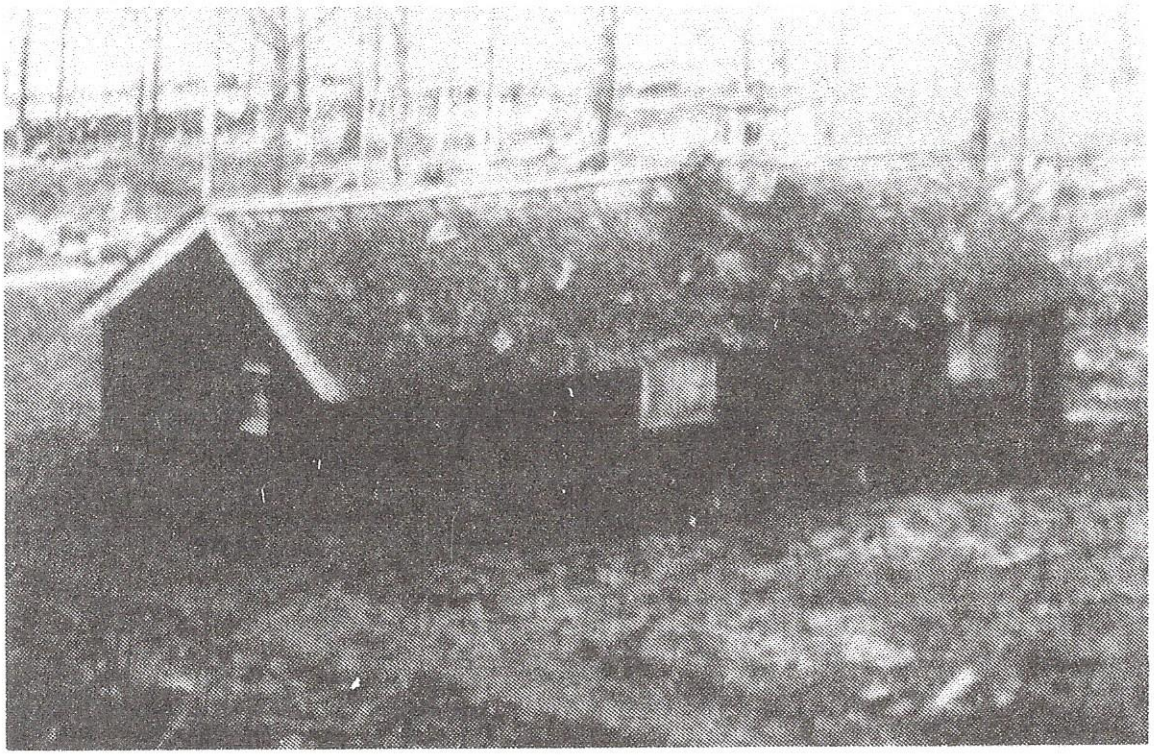
56 GRANKÄRR (T) *Bredaslätt*

Detta ställe har tidigare varit ett skattelagt hemman.

57 SMULA/ SJÖBACKA (T) *Bredaslätt (fd Tomta)*

I början av 1800-talet var detta ställe ett torp under Sjögården. Här har Rebecka och Johannes Pettersson bott, de kom från Vist socken. Efter Rebeckas död den 12 juli 1912 flyttade Johannes tillbaka till Vist. Den sist boende på stället var fiskhandlare Lindroth.

Stugan var en lång grå ryggåsstuga, byggd omkr 1800, och med ett stort rum i mitten, kök i ena ändan och en kammare i den andra. Stugan revs 1930.

SMULA

58 ”OLSSONS” (UTS) *Bredaslätt*

Sist boende här var Anna Olsson. Såväl stuga som ladugård fanns. Här bedrevs skolundervisning innan skolan i Bredaslätt kom till.

59 SKOGSHEMMET/ SKOGSLUND (T) *Vings prästgård*

Sist boende här var Olga (född Öman) och Alfred Persson. År 1970 fanns stugan kvar men var mycket förfallen, ladugården var borta.

60 STRÄVATORPET (T) *Hallagården*

Sist boende här var en kvinna som hette Emma. Hennes dotter Natalia gifte sig med Frans Pettersson på Hästskoslätt.

61 SKOGSHAGEN/ ROTETORPET (T) *Vings prästgård*

Sist boende här var en kvinna som hette Lovisa. Stugan brann upp en söndagsmorgon 1912.

62 ARVIDSTORPET (T) *Hallagården*

63 ÄLGANÄSET *Bredaslätt*

Detta ställe har tidigare varit ett eget hemman. Stugan omfattade endast ett rum och kök. Det berättas att folket som bodde här blev så fattiga att gården måste säljas. Då omkr 1876 delades den mellan två Bredaslättsgårdar. Troligtvis var det Karl Gustafssons farfar och Johan Janssons far som var köpare.

I lantmäterihandlingar från år 1850 gällande laga skifte å skogen Brun anges en man vid namn Per Johansson som boende på Älganäset.

64 ”KURISA-MAJA” (BS) *Torget*

En gumma som bott här kallades ”Kurisa” eller ”Kära Mor”. Om hon hette Maja, Anna eller Sanna är ovisst. Anders Andersson, född 1861, kände till mycket om ”Kurisa”; Gumman kunde bota både folk och fä, men också sätta ont på dem som förargat henne. Anders blev en gång slagen med sjukdom när han steg innanför hennes dörr. ”Kurisa” botade honom liksom hans ko som blivit

sjuk på natten innan den skulle till marknaden. Gumman rörde ihop någon slags deg som hon gav till kon, som därefter tillfrisknade.
År 1896 fanns stugan kvar.

65 ELLEKA(LYCKAN) (T) *Torget*
(fd Tomta Mellomgården)

På detta ställe har funnits stuga, ladugård och björkgrotta, men allt är numera borta.

66 ANNELUND (ST nr 593) *Haganäs*

Per Gustav Brabeck, f. 1826, har bott här. Sist boende var en skomakare. Husen revs på 1890-talet, jordkällaren finns kvar.

67 HJÄRTÅSEN (T) *Mastunga*

Sist boende här var Maja och hennes dotter Merfina samt en fosterson som hette Johan Natanaelsson.
Husen revs i slutet av 1890-talet.

68 NYHAGEN (BS) *Romsås*

Sist boende här var Ellen och Einar Eriksson. Stugan revs på 1940-talet och flyttades till grannstället för att där användas till hönshus.
Boplatsen är igenplanterad med skog.

Nyhagen låg vid byn Vallastaden i Brunns socken. Vallastaden tros ha fått sitt namn av att här bodde många vallpojkar som vallade djur i de omkringliggande stora skogarna. I Vallastaden bodde omkring år 1910 ca 40 personer medan det år 1968 endast fanns 4 bofasta personer.

---

69 BJÖRNAVAD (T) *Ekeslunda Storagården*

Sist boende här var Maria och August Brissman. Deras dotter Teckla gifte sig och flyttade till grannstället och kom då att bo i Brunns socken som endast låg några hundra meter från Björnavad.
Stugan bestod av ett rum och kök, den revs år 1968.

70 KÄLLEBACKA/ "VALLENTINS" (T) *Romsås Gamlegården*

Sist boende här var soldaten och skräddaren Anders Petter Wallentin, som dog 19 nov 1901 och hans hustru Anna Kristina död 1919. De var morföräldrar till Rudolf Samuelsson på Åkerhult.
Torpet födde två kor. Runt tomten finns en vällagd stenmur med rundade hörn.
På 1960-talet fanns här blommande buskar och perenna växter men sedan dess har området planterats med gran.

71 "HULLBERGS"(LYCKAN)/ BÄCKASKOG *Lyckorna*

Om "Hullbergs" och Bäckaskog är samma ställe är ovisst. Här har Matilda Kristina och Petter Anders Grönlund bott. Sist boende var Hållberg som var murare. Han krossade dessutom sten med slägga för vägbrogningen åt bönderna.
Jordkällaren finns kvar, stuggrunden som är märkt ligger på andra sidan vägen.

72 ÖRNMOSSEN/ORMÅSEN (T) *Högryd*

Sist boende här var Anders Persson. Stugan revs i slutet på 1800-talet.

73 KÄLLARNABBEN/ MASTUNGA GÅRD *Åkerhult*

Enligt sägner har här legat en borg. En träbro skall ha gått över sjön till Mjölkanabben. Pålar på sjöns botten fanns kvar för en del år sedan och var ännu friska, där de stod nedslagna i dyn. Bron kallades ''Herrabryggan'' och vägen, som ledde därifrån och kommer ut vid Ögrens såg, kallades ''Herrabryggevägen''.

Per Brahes äldste son, Erik, föddes 1552 på Mastunga, sannolikt ''Källarnabben''. Gården uppräknas bland de gårdar, som drottning Margareta 1392 och 1397 skänkte till Gudhems kloster mot mässor.

Ur Bengt Söderbergs bok ''Sundholmen'': Med denna gård åsyftas möjligen ett gammalt medeltidsfäste, ett slags föregångare till Sundholmen. På det nuvarande Mastungas ägor, på en udde i sjön, finns nämligen en plats kallad Källarnabben. Här skall, enligt ortstraditionen, ett gammalt stenhus ha legat. Fil. kand. Erik B. Lundberg, som besiktigat platsen, har haft vänligheten meddela mig, att han här iakttagit lämningar av en medeltidsborg med kärntorn och grundvalar till flera byggnader.

74 ''STANDARS'' (ST) *Töve Mellomgården*

Siste soldaten som bodde här hette Standar, hans hustru kallades ''Mor Standar'' (se nr 84).

Stugan revs omkring 1920.

75 STANDARS-TORPET (T) *Töve Mellomgården*

Sist boende här var Hedda Johansson. Hedda hade två söner, Ernst och Ville. Ernst var prästgårdsarrendator i Tvärred.

Stugan revs i början på 1920-talet.

76 SMEATORPET *Tångagärde*

Här har bott en smed som kallades ''Lögarn'' eller ''Rökarn''. Sist boende var Johannes Svensson och hans hustru.
Stugan revs omkring år 1915.

77 DUMBÄCKEN (BS) *Lilla Dumbäcken*

Här har den genom prosten Kloo mycket omtalade ''Lotta på Dumbäcken'' bott. Hon var en varmt religiös kvinna och hon kunde de flesta psalmerna utantill. Det berättas att en gång kom biskopen på besök hos ''Lotta'' samtidigt som hon höll på att äta frukost. Vid tillfrågan om hon inte skulle gå och ta emot biskopen lär hon ha svarat att ''han får la vänta tes jag ä färdi''.
Lotta Palm hittades död i sin stuga år 1917.

78 TÅHN (BS) *Hallagården*

KLARA PÅ TÅN – 'PÖLA-KLARA'. DÖD 1921–22. TVENNE BARN, AXEL OCH FRIDA, TILL USA.
(Från Gösta Atthoffs negativsamling)

De personer som nämnts ha bott i denna stuga är Maja och Fröding samt en gumma som hette Anna. Sist boende här var ''Klara på Tåhn'' (''Pöla-Klara'') (se nr 53).
Stugan var en ryggåsstuga som bestod av rum och skjul. Den köptes 1922 av Sigurd Gustavsson, Sjögården, för att användas till bränsle.

79 SILVERLUNDA (T) *Tomta Övergården*

Sist boende här var Lina (f Blad) och August Pettersson. Lina var född i Möne. Paret flyttade från detta ställe till Ringskulla (se nr 81). Lina och August hade tre döttrar, Anna, Ellen och Judit. Anna och Ellen bosatte sig i Romsås och kallades ''Svängatösera''. Judit gifte sig med en man som hette Berntsson och som var ladugårdsskötare i många år på Säby.
Stugan revs 1912 för att användas till hönshus i Tomta.

Där Asp's gamla fabrik var belägen låg förr ett grått långhus samt en smedja som förmodligen tillhört Tomta Mellomgården före laga skiftet på 1850-talet.

---

80 LASSALUNDA (T) *Torp*

Familjen Hindström har bott här. De flyttade från detta ställe till Hällstad socken. Sist boende var Josefina och Alfred Johansson som bosatte sig på Lidaberg sedan de flyttat härifrån.
Stugan revs 1906.

81 RINGSKULLA (T) *Tomta Mellomgården*

Här har Maja-Stina (f Fahlgren) och Alfred Sand? ''Alfred på Ringskulla'' bott. Maja-Stina dog 1910. Sist boende var Lina och August Pettersson (se nr 79). Det sägs att August var glad och skrattade mycket. Han högg all ved åt barnmorskan Ann-Charlott Gustavsson, som av kommunen hade fri vedbrand.
Stugan revs 1937.

82 HÖGASLÄTT/ ENGSTRÖMSTORPET *Tomta Mellomgården*

Sist boende här var Charlotta (f Persdotter) f 1852 i Månstad, och Sven Johannes (Johan) Engström, f 1847 i Tvärred. Paret bosatte sig i Töve sedan de flyttat ifrån detta ställe. De hade två barn, Sigfrid och Elin. Elin gifte sig med trädgårdshandlaren Herman Franzén, Hökerum. Hon dog ung i lungsot. Emma (se nr 49) och Charlotta var systrar.
Stugan revs 1908.

83 MÅLBERG *Ekeslunda Lillegården*

På denna boplats har funnits två stugor och många fruktträd. Den större stugan revs på 1930-talet och i den hade Gustav Johansson (född i Börstig) bott. Han kallades ''Pastorn'' och var borstbindare. Hans hushållerska, Tilda, som var syster till Alfred Johansson på Lassalunda (se nr 80), gick omkring i bygden och sålde borstar. Därav fick hon namnet ''Borsta-Tilda''.

Den andra stugan var en ryggåsstuga. I den har Karl Johansson ''Svarvarn'' bott. Han var svarvare och det berättades att han alltid drog en stor kälke med sig.
''Karl i Målberg'' gick vilse i skogen en vinterkväll 1903 på väg hem från ''Klocke-Magnus'' och frös ihjäl.

84 SJÖHAGEN 1 (BS) *Getared*

Här har ''Jägelins Johanna'' bott. Hon hade en son, ''Alfred i Tomta'', som senare flyttade till Brunns socken. Skräddaren Stenberg med hustrun Betty har bott här en tid. Betty blev änka och gifte om sig med soldaten Standar, därav fick hon namnet ''Mor Standar'' (se nr 74).
På Sjöhagen 1 fanns en stor stuga.

85 SJÖHAGEN 2 (BS) *Ekeslunda*

Sist boende här var Lovisa Arvidsdotter kallad ''Kittekäringa'' eller ''Kitta-Grå''. Det berättas att då en tallrik gick sönder var det att gå till ''Kitta'' på Sjöhagen. Hon inte bara kittade utan borrade och satte en klammer om sprickan för att få det extra starkt. ''Kittas'' man hade varit torpare på Trogared. Hon dog på fattighuset år 1904 (se nr 147).
Stugan revs på 1890-talet.

Där nuvarande Ulvunga (Ekeslunda Lillegården) är belägen, fanns förr tre större stugor, vilka lågo ganska tätt. Det är troligt att dessa varit undantagsstugor till Ekeslundagårdarna.

Nr I: Där bodde Lotta och Fia, som spann hår och vävde täcken. Fia bedrev handel.

Nr II: Där bodde Kristin, som var barnmorska till 1910, då hon efterträddes av Ann-Charlott Gustafson. Huset finns ännu kvar men är flyttat.

Nr III: Denna stuga var lång och delad. I den ena halvan bodde Sara och Gustav Pettersson, som tidigare bott i ''Bogastugan'' (Boga kvarn). Gustav Pettersson dog omkring år 1892. Sedan bodde ''Sara-mora'' ensam i sina två kamrar.
I den andra halvan, som bestod av ett stort rum och kök, bodde Britta och Anders Svensson.

---

86 ÄNGASLÄTT (T) *Ekeslunda*

I början av 1800-talet var Ängaslätt ett torp under Tomta Nedergården. Till Ängaslätt fanns en undantagsstuga.
Här har bott en torpare som hette Gustav. Den sist boende sägs ha varit en gumma som kallades ''Brödknas'', detta antagligen för att hon bar hem så mycket bröd. Namnet ''Brödgubben'' har även nämnts i anslutning till Ängaslätt.
I laga skifteshandlingarna över Tomta och Ekeslunda byar från 1855 redovisas bl a beskrivning av byarnas befintliga byggnader. Härav framgår att torplägenheten Ängaslätt under Tomta Nedergården består af följande hus:
Boningshuset timradt och täckt med tegel på bräder, näfver och torf, 17 alnar lång, 8½ alnar bred, 4½ alnar hög, innehåller 6 rum med förstuga och vind.
Ladugård dels timrad och dels skiftad, 24 alnar lång, 9 alnar bred och 4¾ alnar hög, innehåller fähus, stall, loge och tvenne lador.

---

1 aln = 2 fot = 59,38 cm.

---

87 MOLINDERAVALLEN *Ekeslunda*

Sist boende här var en smed som hette Molinder, som antagligen kom från Rångedala socken.

''Sme-Anders'' ord: Dä va en glisker gubbe.

88 SELMA(LYCKAN) *Ekeslunda*

Sist boende här var Selma Backlund. Stugan hade ett rum och kök. Den revs på 1920-talet och virket har använts till T Dehlins magasin.

89 ROMSLUND (UTS) *Gamlegården*

I slutet på 1700-talet eller början av 1800-talet bodde här en man som hette Anders Romberg och som möjligen varit soldat. Sist boende här var skomakare Linus Helander som flyttade härifrån till Bäckäng.
Stugan revs omkring 1910.

90 RYSLÄTT/ GAMLEGÅRDENS (ST nr 54) *Gamlegården*

Soldattorpet tillhörde Västgöta Regemente, Elfsborgs kompani. Siste soldaten som bodde här hette Ahlgren. Han drunknade i sin brunn i slutet av 1800-talet. Änkan Maria Ahlgren bodde kvar tills stugan revs omkring 1900.

91 ARVIDSGÅRDEN *Gamlegården*

Arvidsgården var tidigare en 1/8 mantal gård, men som på 1870-talet införlivades med Gamlegården. Detta skedde i samband med att Alfred Anderssons (ägare till Arvidsgården) son gifte sig med Augusta Johnsson som var dotter till ägaren av Gamlegården.

92 ALÄNGEN *Gamlegården*

Sist boende här var August Andersson Stabäck, som också kallades ''Bläcksmäll'' därför att han handlade med bläcksaker på marknaderna. Han handlade även med

klockor. Sedan hans mor dött bodde han ensam i stugan. August förolyckades en kväll när han gick hem. Han föll över en vallmur och slog huvudet i en sten alldeles bredvid sin stuga.
Stugan revs på 1920-talet.

93 ''PER-SJÖMANS'' *Hulegården*

Här har bott en man som var soldat i Frälsningsarmén. Han kom från Norrland och hade varit anställd vid Posten eller Järnvägen. Han dog år 1911.
Sist boende här var Per G Andersson som varit sjöman och därav fick han namnet ''Per Sjöman''. Hans son var Karl Persson i Jonagården i Romsås.

94 ''BENTES'' *Romsås Hulegården*

Sist boende här var Maja och Benjamin (Bente) Andersson, vilka idkade diversehandel. Bente som inte kunde skriva, gjorde bomärken på väggen för varje kund som fick en skuld. Skuldens belopp hade han i huvudet. Det berättas att barn köpte brunt socker och karameller för två öre. Maja och Bente hade en son som hette Aron och som bosatte sig i Nitta.
Då stugan revs flyttades den till Sjöbredared, möjligen Dammen.

95 BJÖRNKÄLLAN *Romsås Hulegården*

Sist boende här var Eva och Karl (Karlsson?). På detta ställe sades finnas en vattenkälla som aldrig sinade.

96 ÖRSKULLE/ KULLEN

Allmänningen, Romsås grustag

Sist boende här var Maja-Lisa och Gustav Svensson. Gustav dog 1906.
Stugan revs 1910.

97 MARKA/HALLBO

Hansagården

Sist boende var Maja-Lisa och Gustav Svensson (se nr 96). När paret bodde här kallades Gustav för ''Gustav i Marka''. Stugan revs 1902.

98 ''GODS''

Romsås

Sist boende här var Gustav Andersson God. Han var trädgårdsmästare och hade frukt och jordgubbsodlingar.
Stugan revs år 1920.

99 BERGET/ ''TRALLARNS''

Svensgården

Här har Eva och Anders Olausson bott. Anders var käppmakare och kallades ''Trallarn''.
Den lilla stugan revs i början på 1900-talet.

100 LINDÄNGEN

Trädgården

Sist boende här var Salemon Johansson och hans två systrar, Tilda och Inga-Maja. Inga-Maja led av värk och var helt sängliggande många år innan hon dog.

101 BJÖRKELUND (UTS)

Trädgården

I början av 1800-talet var Björkelund ett torp under Arvidsgården.

Sist boende här var en man som hette Andreas. Stugan var en ryggåsstuga med läm på skorstenen. Den revs i början på 1900-talet.

102 LÖVÅSEN (T) *Trädgården*

Sist boende här var en kvinna som hette Johanna.

103 GENSTIGEN (BS) *Trädgården*

Sist boende här var Josefina Bengtsson, kallad ''Fina på Genstigen''. Hennes mor hette Anna och hennes far var träskomakare. Fina hade en son som hette Frans och som var anställd på Posten i Borås.
Stugan revs 1936.

''FINA PÅ GENSTIGEN''

104 MÖRKRET/ HÄSTHAGEN (T) *Trädgården*

Omkring 1890 bodde här en man som kallades ''Gustav i Källäng''. Även en man som kallades ''Posta-Johan'' sägs ha bott här. Den sist boende var en skomakare som hette Anders. Skomakare Lundin har gått i lära hos honom.
Stugan revs i början på 1900-talet.

105 OKET/SANDHEM *Vings gård*

Det sägs att här fanns en öppen vattensamling som förr kallades ''Oka-havet''. Sist boende här var en kvinna som hette Anna och som kallades ''Okesa''. Det berättas att hon vid sin död hade många gamla pengar vilka banken vägrade lösa in. (Enl frk Wingqvists anteckningar begravdes hon den 16 dec 1904.)

106 EKEDALEN *Backen (fd Prästgården)*

Här har Johan Andersson på Fågelsången, ''Post-Johan'', bott. Sist boende här var Hilda och Johan Pettersson. Johan var vagnmakare.

107 KULLAGÄRDET (T) *Östergården*

Här har Oskar Blomberg som senare reste till Amerika bott. Sist boende var Edvard Odqvist. Han avflyttade till Madtorp och därifrån till Dalsjöfors i början på 1900-talet.
Stugan revs på 1900-talets början.

108 ENELUND (T) *Östergården*

Siste dagsverkstorparen som bodde här hette David Johansson. Stugan revs i början på 1900-talet.

109 ALEHAGEN (T) *Östergården*

Här bedrevs skomakeri under flera år av skomakare Rask (''Hans i Alehagen''?) och hans tvenne söner. Skomakare Adolf Lundin fick här sin första utbildning i yrket. På detta ställe har också Anders Mattson och hans hushållerska Maja bott. Den sist boende var Oskar Bohlin, som tidigare bott på Stubben (se nr 15).
Stugan revs 1927.

110 ENELYCKAN *Svensgården*

Sist boende här var Lovisa Backlund, kallad ''Backlundsmora''. Hon hade en dotter som hette Selma.
Stugan revs 1910.

111 ''KAJSELINS'' (BS) *Madtorp*

Här har bott en man som kallades ''Kajselin''.

112 SVENSKATORPET (T) *Madtorp*

En man som hette Lars Svensk har troligen bott här. Sist boende här var familjen Lundin som var hälftenbrukare i Östergården. Sonen Adolf Lundin var 4 år när föräldrarna flyttade till Svenskatorpet och 12 år när de flyttade därifrån.

113 BROBACKEN 1 *Madtorp*

Sist boende här var David Johansson. Stugan revs antagligen i slutet på 1800-talet.

114 BROBACKEN 2 *Madtorp*

Här har Petter Johansson ''Petter på Brobacken'' bott. Sist boende i stugan var hans dotter Klara som bodde här tills omkring 1915.
Stugan revs 1926.

115 ''MUNTERA'' *Jonagården*

Soldaten Munter byggde denna stuga på äldre dar, år 1873. Det berättas om Munter att då han skulle ut i Karl XIV Johans fälttåg i början av 1800-talet ville han och fästmön vigas innan han begav sig ut i kriget. Det lystes för dem i kyrkan tre gånger på en och samma söndag. Bröllopet firades på eftermiddagen och sedan gick Munter till Göteborg för att med övriga soldater skeppas över till Danmark.
En man vid namn Anders Adamsson sägs också ha bott på detta ställe.
Stugan revs omkring 1920.

116 ''MAKARS''/ *Romsås*
''AHLGRENS'' (UTS) *Jonagården*

Stugan byggdes som undantagsstuga åt änkan ''Karl-Pettera-Kattrina''. Levin Johansson som kallades ''Makarn'' och som var skomakare har också bott i denna stuga. Han flyttade på 1890-talet till Borås. Sist boende här var Maria Ahlgren.
Stugan revs 1920.

117 JONAGÅRDENS SOLDATTORP (ST nr 585) *Krondal*

Soldaten Anders Svensson Hjort, f 1831, har bott här. Den siste soldaten som bodde här hette Kellén.

118 HULEGÅRDENS SOLDATTORP (ST nr 584) *Krondal*

På mitten av 1800-talet bodde soldaten Sven Arvidsson Munter (f 1823) här. Den siste soldaten som bodde här hette Strömqvist.

119 SKATTEGÅRDENS SOLDATTORP (ST nr 52) *Krondal*

Soldattorpet tillhörde Wästgöta Regemente, Elfsborgs kompani (kavalleri). Här har bott en soldat som hette Svensk. Han deltog i Karl XII:s krig och han stupade vid Poltava år 1709. Den siste soldaten som bodde här hette Lundqvist.

120 ARVIDSGÅRDENS SOLDATTORP (ST nr 586) *Romsås*

På mitten av 1800-talet bodde soldaten Anders Henrik God (f 1829) här. Den siste soldaten som bodde här hette Oskar Lund.

121 BÄCKÄNG *Romsås Jonagården*

Stugan byggdes av soldaten Frid på 1800-talet. Hans två döttrar idkade klänningssömnad på 1890-talet. En av dem gifte sig med Wulf på Stommen i Töve och en med Andersson på Kvarnagården i Varnum. Sist boende här var skomakare Linus Helander.
Stugan revs omkring 1936.

122 TÖVELUND (T) *Stommen*

Torpet brukades av en man som hette Gustav Svensson i flera år och som sedan flyttade till Mölndal. Sist boende här var hans syster Lotta Svensson, kallad ''Stampa-Lotta''. Hon dog år 1923 på ålderdomshemmet i Ving. Stugan revs i början av 1800-talet och virket användes till brygghus på Stommen.

123 SKOGSLUND (T) *Stommen*

Soldaten Anders Grann med hustrun Anna Maria (f Larsdotter) har bott här. Efter det att stugan rivits ner kallades platsen för ''Grannalyckan''.

124 GRANNATORPET (T) *Övergården*

Den som sist bodde här hette Grann och han kallades ''Smilegrann''. Om släktskap fanns med Anders Grann är obekant (se nr 123).

125 HAGELUND (T) *Övergården*

Sist boende här var en man vid namn Gustav Johansson.

126 RÄVÅS *Övergården*

Övergården var tidigare två gårdar med två ägare. I mitten på 1800-talet bodde här hälftenbrukaren Johansson på en av Övergårdarna (Lauran Johanssons farfar, Larsagården Töve), och kanske var denne man också soldat. Det berättas att han var med och stod ''spetsgård'' vid den sista avrättningen som hölls på Galjabacken i Härna år 1830. Den som sist bodde här var soldaten Samuel Johansson Frid, född 1826. Han hade tidigare varit soldat på

Arnabo soldattorp. Soldat Frid byggde backstugan Bäckäng (se nr 141).

127 ”MAJALYCKAN” *Larsagården*

Sist boende här var Gustav Johansson som bedrev affärsrörelse i mindre skala. Det sägs att han förvarade kaffe, sockerförråd m m i sin soffa.
Stugan revs i slutet på 1800-talet.

128 BERGALYCKAN/ ”OLAGUSA” *Larsagården*

Sist boende här var skomakare Olagus. Stugan revs antagligen i slutet av 1800-talet strax efter att auktion hade förrättats.

129 LARSTORP (T) *Larsagården*

Sist boende här var Charlotta Engström, som tidigare hade bott på Högaslätt (se nr 82).
Stugan revs på 1930-talet.

130 MÅNSAGÅRDENS SOLDATTORP (ST nr 582) *Lidaholm (fd Mellomgården)*

Sist boende här var soldaten och skräddaren Helldén. Han byggde sedan Lidaholm och bodde där i många år. Släktingar har berättat att då de var bjudna till Helldén på sommarsöndagar flaggade han alltid (en välkomsthälsning som passade en soldat).

131 ''MAJE-STUVA'' *Månsagården*

Sist boende här var en kvinna som hette Maja Larsson. Stugan var en liten grå ryggåsstuga och den revs i början av 1900-talet.

132 SKOGSHEMMET (T) *Månsagården*

Sist boende här var syskonen Gustav och Klara. ''Klara-mora'' hade mycket blommor i sin trädgård. Hon ordnade bl a fem trädgårdsland på så sätt att de bildade en fyrkant. Stugan var en ryggåsstuga med läm på skorstenen. Den revs i början av 1900-talet.

133 GRANNÄS/ GRANNALYCKAN (BS) *Larsa-gården*

Den som sist bodde här hade flera ök- eller smeknamn såsom ''Grannes'', ''Blåsare-Grann'', ''Sket-Grann''. Det berättas att när Grann bodde på Hester, där det fanns två stugor, blev han osams med sin granne. Han rev då ner stugan, bar timret genom skogen och byggde upp det på denna plats.

134 HESTRA BACKE/ MELLOMGÅRDSTÅ (T) *Mellom-gården*

Här har bott en man som hette Svensson och som reste till Amerika på 1800-talet. Han var morbror till Evald Samuelsson, Mellomgården Töve. Den som sist bodde här var en gumma. Det berättas att hon låg död inne i stugan en dag när folk kom för att se till henne och att man sedan var tvungen att ta ut liket genom fönstret.

135 HESTRA 2 (T) *Övre Hule*

Sist boende här var Tilda Gustavsson, ''Tilda på Hester''. Hon hade ärvt stugan av sina föräldrar, Kristina och Gustav Gustavsson. Det berättas att barn gick in till Tilda och bad om vatten när de var på väg hem från skolan (det vill säga mellan Intakan och Töve).
Stugan flyttades på 1940-talet till Nitta.

136 HAGATÅ (T) *Haga*

Sist boende här var Karl Johansson som kallades ''Tolakal''.

137 ENELUND/JOHANNES (T) *Bosgården*

Sist boende här var Johanna och Anders. Kanske var det ''Jägelins Johanna på Sjöhagen'' (se nr 84).

138 BOSGÅRDENS SOLDATTORP (ST nr 581) *Bosgården*

Siste soldaten som bodde här hette Gustav Törnqvist (se nr 146) som tog avsked som soldat år 1905. Ida och Gustav Törnqvist bosatte sig därefter på Madtorp.

139 BRÄNNINGSBACKE/ BRÄMHULTSBACKE (T) *Haga*

Här har en man vid namn Gustav Pettersson bott. Han dog på 1860-talet.

140 BORSLUND/BOSLUND (T) *Bosgården*

Här har Augusta och Alfred Jägelin bott (se nr 84). Den som sist bodde här hette Johansson och hade en stor familj.

141 BÄCKÄNG (BS) *Arvidsgården*

Bäckäng byggdes av soldaten Frid (se nr 126). Sist boende i stugan var klockmakare Magnus (Jarl) Magnusson Rodin och han kallades ''Jarla-Magnus''. Det berättas att han var opererad för cancer och att han inte hade någon underkäke men att hans skägg döljde ingreppet. ''Jarla-Magnus'' dog 1934. Han var svåger till soldaten Jonas Jarl (se nr 142) och morfar till fiskhandlare Eskil Westberg. Riksväg 40 går fram där stugan legat. Stugan revs 1939.

142 POSTÄNGEN/BÄCKA-GÅRDENS SOLDATTORP (ST nr 580) *Bäckagården*

År 1807 bodde här en soldat som hette Sven Skarp, död 1808. Knekten Johan Frisk, född 1804, som kom från Varnum har också bott här. Frisk byggde Friskatorpet (se nr 143). Han blev över 90 år gammal. Hans begravning bekostades av dåvarande ägaren till Ekeslunda Lillegården, stockholmaren Areskough. I begravningståget gick sex soldater i paraduniform, framför de florbehängda hästarna.

Nästa soldat på Postängen var Jonas Jarl (se nr 141) och därefter kom Claes Viktor Persson Andell. Sist boende på Postängen var Emma och Herman Svensson.

Stugan revs omkring 1910.

143 FRISKATORPET *Ekeslunda Lillegården*

Här har soldaten Johan Frisk och hans hustru Maria And-

reasdotter bott (se nr 142). Deras son hette Gustav och kallades ''Friska-Gustav''. Sist boende här var Lars i Smulas hustru, Rebecka. Stugans köksgolv var stenlagt.

144 EKENÄS (BS) *Bäckagården*

I folkmun och även i kyrkoböckerna kallades stugan ''Saers'' (''Saras''). De som sist bodde här var Sara Bengtsdotter och hennes man Johan-Petter Johansson. Johan-Petter var glasknalle, han dog 1914.

145 ''HÄGNASMEN'' *Horsared*

Här har bott en smed, möjligen hette han Molinder. Stugan revs i slutet på 1800-talet.

146 TÅLYCKAN *Bäckagården*

Sist boende här var Charlotta och Johan-Petter Johansson. När de flyttade från detta ställe bosatte de sig i Madtorp i Töve. Deras son Gustav blev soldat och tog sig namnet Törnqvist (se nr 138).

147 KÄLLEBERG *Trogared*

Sist boende här var Johannes Larsson och hans hustru Lovisa Arvidsdotter och de kallades ''Gammers''. Mor Lovisa var den gumma som fick namnet ''Kittekäringa'' (se nr 85). Johannes och Lovisa flyttade från detta ställe till Sjöhagen. De hade två barn, Levin och Claes, den senare emigrerade till USA.

148 BERGET *Trogared*

Sist boende här var Johannes Larsson och hans hustru

Johanna Svensdotter. De hade en son som kom att heta Frans Alenius (se nr 163). Johanna dog 1888 varefter Johannes flyttade till Bäckagården.

149 HÄSTARYDET/''SVÄRDA-STUGAN''/RYTTARE-TORPET (ST nr 53) *Trogared och Björnared*

Soldattorpet tillhörde Westgöta regemente, Elfsborgs kompani (kavalleri). På 1850-talet bodde soldaten Anders Johansson Björn här. Siste soldaten som bodde här hette Svärd.

150 BJÖRNELUND (T) *Björnared*

Sist boende här var Eva Johansdotter med maken Karl Svan. Karl hade tidigare varit statare på Getared. Deras son Johan kom att bli dräng på Björnared och blev tillsammans med Selma Larsson trotjänare där i hela sitt liv. (Angående Selma se nr 12.)
Stugan revs någon gång på 1920-talet.

151 BRÄNNSBACKEN/SMEDJEBACKEN *Sjöbredared*

På denna boplats fanns en stuga och en smedja. Här har smeden Olof Molinder och hans hustru Annika Jakobsdotter samt deras två döttrar, Maria och Johanna bott. Molinder flyttade från denna plats till Ängaslätt (se nr 87). Sist boende här var August Jonasson Strandberg kallad ''Strannen'' och hans hustru Lovisa Matsdotter (se nr 153).

152 RYTTARHAGEN *Sjöbredared*

Sist boende här var Gustav Johansson och hans hustru Katharina Nilsdotter, båda födda på 1810-talet. Tomtplatsen är numera helt uppodlad.

153 SJÖLID (BS) *Hästhagen*

Sist boende här var ''Strannen'' August Jonasson Strandberg och hans hustru Lovisa Matsdotter. Paret kom från Smedjebacken (se nr 151) och bodde på Sjölid i närmare 20 år. De flyttade sedan till Dammen 2 (Rydebo) som deras dotter Augusta hade som sommarställe i många år. Augusta arbetade på restaurang i Stockholm och bodde på äldre dar, på 1930-talet, i Stockholms första pensionärshus med lägenheter. Vid sina besök i hemorten kom hon med tåg till Nitta. Hon besökte där vänner samt släktingar i Töve innan hon gick till Dammen.

154 TORSLUND/TÅNGAGÄRDES ”GATA” (T) *Tångagärde*

Stugan var ett tvåvåningshus. På första våningen bodde Anders Andreasson med hustrun Katarina Andersdotter och på andra våningen bodde skomakare Johannes Ottosson med hustrun Maja Stina Jansdotter.
Stugan revs omkring 1917–18.

155 DAMMENLYCKAN (ST nr 576) *Tångagärde*

På 1850-talet var soldattorpet vakant och arrenderades av handelsbetjänten Rolander från Ulricehamn. Han var Norgehandlare och dog i Norge. Sist boende här var hans änka Maria Stina Jansdotter Rolander. Deras son Anders

Johan Larsson Rolander byggde nuvarande Bäckäng (se nr 41). Han var gift med Augusta Andersdotter som var kokerska och finstrykerska.

156 TAPPÄKRAN (T) *Trogared*

Här har Johannes Johansson och hans hustru Matilda Svensdotter samt deras dotter Anna Sofia bott. Johannes och Matilda var födda 1851 resp 1852.

157 ÄNGEN (T) *Stensered och Trogared*

Ängen och Tappäkran (se nr 156) slogs ihop och blev nuvarande Högängen. Sist boende här var Anders Petter Pettersson, född 1824, och hans hustru Cajsa Johansdotter, född 1820. De hade barnen Clas Alfred, född 1851, och Pär Johan, född 1860.

158 UTÄNGA/LOTTA-ÄNGA (T) *Trogared*

159 "CAJSA PÅ LYCKERA" (T) *Trogared*

Sist boende här var Cajsa Bengtsdotter, som tidigare bott på Månsalyckan (se nr 160). Under sina sista levnadsår flyttade Cajsa tillbaka till Månsalyckan och vårdades där av husets folk.

160 GAMLA MÅNSALYCKAN (T) *Trogared*

Sist boende här var Johan Petter Johansson och hans hustru Augusta Andersdotter (föräldrar till Erik Johansson på Dammen 1).

Stugan var en stor framkammarstuga i två våningar. Den

revs i början på 1930-talet samtidigt som ''nya'' Månsalyckan byggdes.

Stugan på Dammen 1 brann ner 1918 genom ovarsamhet med eld och ett litet barn brann inne.

---

161 FLATBERGET/ ''ANDERS PETTRA'' (T) *Trogared*

På 1890-talet bodde här en gammal gumma som tidigare bott på Månsalyckan. Stugan revs före sekelskiftet.

TORPARE OCH DRÄNGAR PÅ TROGARED OMKR. 1930

162 STENSEREDS SOLDATTORP (ST nr 578) *Stensered*

På 1850-talet bodde här soldaten Magnus Pihl, född 1807. Soldaten Karl Wiktor Andersson Stenström var den siste soldaten som bodde här. Han flyttade 1899. Sist boende här var Stina och Erik Bohlin, som avflyttade i slutet av 1930-talet. Erik gjorde dagsverken på Stensered och Trogared. Stugan revs på 1940-talet.

163 RÄFSEREDS SOLDATTORP (ST nr 577) *Räfsered*

Här har gamle Rohland, ''Rohland med Skägget'', han som hade varit soldat, bott. Hans egentliga namn var Carl Petter Svensson och han var gift med Johanna Mari Andersdotter, född 1829. Paret flyttade sedan upp till vägen, till ett ställe som kallades Karlsberg (se nr 164) medan sonen Johan Alenius med tillnamnet Hälldén övertog soldatskapet på Räfsereds soldattorp. De sista soldaterna som bodde här var Tisell och Rosén. Sist boende var troligtvis en man som kallades ''Putta-Gustav''.
Stugan revs i början av 1900-talet.

164 KARLSBERG (T) *Räfsered*

På detta ställe har ''Rohland med skägget'' bott (se nr 163).

165 ''LARSABÄCKA'' (BS) *Stensered*

Här har Lars Andersson och Inga Rebecka Andersdotter bott. Gumman kallades ''Larsabäcka'' och hon kom att överleva sin man i många år.

166 NYHEMSBACKEN *Tångagärde*

Här har Karl August Johansson Kjellgren bott. Han kallades ''Sotarkalle''. Hans hustru hette Alma Dorotea Karlsdotter och sedan hon dött gifte Karl om sig med Anna Charlotta Sten år 1911. ''Sotarkalle'' gick ur tiden 1920 och några år därefter revs stugan.

167 BÄCKANÄS (T) *Bäckagården*

Här har Levin Johansson och hans hustru Charlotta Svensdotter Rask bott.

168 ''BENGSES'' (T) *Horsared Mellomgården*

Här har Johannes Bengtsson med hustrun Eva Abramsdotter och barnen Clara, Tilda och Augusta bott. Eva var den som sist bodde här och hon flyttade omkring 1890 till det s k fattighuset.

169 ÄNDEN (T) *Horsared*

Här har Per Johansson och hustrun Maria Gabrielsdotter som även kallades ''Pella-Maja'' bott. När Maria blev ensam fick familjen Anders Svensson och Christina Andersdotter bo i stûvan medan Maria själv fick bo i köket. Därav kom sig uttrycket ''Pella-Maja i köket''. Sedan gumman dött blev Anders och Christina de som bodde sist i stugan.

170 TRÄDET (BS) *Trädgården Romsås*

Denna stuga låg i hörnet mot Äspered och Rångedala socknar och på ett utskifte tillhörande Trädgården i

Romsås, därav fick stugan namnet Trädet. Till denna stuga flyttade Anders och Christina (se nr 169). När Anders gått ur tiden och yngsta barnet Oscar Andersson flyttat till Borås blev Mor Christina den sist boende i stugan.

171 KORSLED (T) *Korsled*

Tidigare var detta ställe ett torp under Hökerum. Här har Lovisa och Per-Johan Andersson bott. Mor Lovisa som var stor blomstervän gick ur tiden år 1919 och Per-Johan några år tidigare. I en artikel i Ulricehamns Tidning i augusti 1956 skildras det gamla paret Lovisa och Per-Johan på ett levande och vackert sätt av prästdottern Ingrid Selander.

172 LESTRÖMSLYCKAN *Stora Högryd (fd Sjögården)*

Detta ställe låg vid f d Sjögårdens torvmosse. Ev har den som bott här, som betalning av hyra för torpet, tagit upp torv åt gården. I slutet av 1800-talet hölls här auktion. Han som bott här var kanske skomakare och kanske hette han Ledström.

173 HÅLLEBERG *Stockahult*

Det är möjligt att någon som hette Hollberg har bott här. På denna lycka fanns två stugor. Den ena försvann i mitten och den andra i slutet av 1800-talet.

174 STARKALYCKAN *Stockahult*

Detta ställe kallades också för ''Starkalycke Tapp''. Om Tapp är namnet på någon som bott här är ovisst.

175 LARSALYCKAN (UTS) *Håkabo*

Sist boende här var Lars Svensson som gick ur tiden i slutet av 1800-talet.

176 HÅKABO TÅ (T) *Håkabo*

Den som sist bodde här hette Larsson. Här har funnits stuga, ladugård och odlade tegar.

177 TÅN (BS) *Romsås Jonagården*

En man som har bott här kallades ''Tå Johan''.

178 Namn okänt *Romsås Hulegården*

På denna plats låg Romsås Hulegårdarna före laga skiftet på 1860–70-talet. Sist boende i stugan var fadern till Per G Andersson Sjöman (se nr 93).

179 KARLSABACKEN/ PRÄSTHOLMEN *Vings Prästgård*

180 SKRÄDDARELYCKAN *Skattegården Änga*

181 Namn okänt *Getared*

182 Namn okänt (UTS) *Lida*

År 1873 skrevs för detta ställe ett undantagskontrakt och samma år skedde tillträdet. De som skulle ha undantaget hette Johannes Svensson med hustru Kristina Eriksdotter.

183 OKATORPET (T) *Lida*

I början av 1900-talet fanns på detta ställe kvar en loge, som då användes för logdans sommartid.

184 ANNESTORP *Lottenborg*

185 FRIDHEM *Intakan*

På denna plats byggde Södra Vings Blåbandsförening år 1909 en föreningslokal. Johan Gustafsson, Bäckagården, var föreningens förste ordförande. Efter 3½ år upphörde föreningen. Södra Vings hembygdsförening förfogar över föreningens standár.

Huset har använts för söndagsskola, syföreningsauktioner m m. Huset revs år 1980.

Ödetorpet

Jag gick en gammal, igengrodd stig,
där knotiga enar vredo sig.
En halvdöd apel och en syren,
med några blad på en mossig gren.
Björnmossans urnor med slutna lock,
trängdes med lav på en murken stock.
Gömd av ärenpris och kovall,
låg en upptrampad förstuhall.
En rasad spismur, ett rostigt spjäll,
en gammal brunn vid en gråstenshäll.
Här levat någon för länge sen,
som satte vitgyllen och syren,
vid stuguknuten och vårdat, öm,
i ödemarken en armodsdröm.
Men ingen minnes nu vem det var,
som levat här och vad namn han bar.
Ett mänskoöde, en gärning gjord,
i denna fattiga, hårda jord.
Jag skulle gärna ha velat gå,
tillbaka alla de åren grå.
Till dess jag stått här en vacker dag,
och hört hans röst och fått se hans drag.
Fått se det vemod däröver drog –
Ett ensamt liv i en ensam skog.

SEGLINGE

Ödekvarnar

i

Södra Ving

Ödekvarnar m m längs med ån Viskan
i Södra Ving

''Torpboken'' kompletteras här med översiktliga uppgifter om de verksamheter (kvarnar, sågar etc) som inom socknen bedrivits längs med ån Viskan framförallt under 1600-, 1700- och 1800-talen. Verksamheterna har varit koncentrerade främst till åsträckan mellan utloppet av sjön Tolken och Bogakvarn. Fallhöjden på denna sträckan om ca 1 km är ca 25 meter varför det givetvis har varit lämpligt att utnyttja vattenströmningen för diverse kraftberoende verksamheter.

Följande redovisning utgörs av förteckningar över f d kvarn- och sågplatser etc utmed Viskan samt uppgifter om personer som har bott och arbetat vid dessa platser samt händelser i anslutning härtill. Redovisningen kompletteras med en karta.

Framhållas bör att nedanstående redogörelse inte på något sätt är heltäckande. Den bör snarare uppfattas som ett lockbete för fortsatt undersökning och forskning.

Under medeltiden tillhörde kvarnarna och strömfallen jordägaren. Förhållandena reglerades i ett flertal stadganden i landskapslagarna. I en tegskiftad by hade byamännen andel i kvarn i förhållande till sin andel i by – efter byamålet.

Från 1600-talets slut gjordes emellertid gällande att vissa strömmar skulle vara ''kronans enskilda''. För att klarlägga äganderätten till vattenfallen och fastställa ränta (skatt) till kronan, tillsattes de s k *Kvarnkommissionerna*. Vissa vattenfall har därefter ansetts tillhöra kronan.

Med detta som bakgrund har från Kammarkollegiets arkiv erhållits förteckningar över befintliga mjölkvarnar och sågkvarnar i Södra Vings socken från år 1782–84 och år 1819.

Förteckningarna redovisar följande för Södra Vings socken:

Kammarkollegiets förteckning från 1782–84

Förtning på de uti Åhs härad befintelige Kronan förbehålldne, Jndelt ok frällse Miölqwarnar som mala för tull.

Wings Sn

- *Trared (?) en Miölqwarn, går endast wid floder höst ok wår, hvarest finnes ett par stenar om 12 grepp, som drifvas med enfots hjul ok är skattlagd till 6 2/5 kappar Afrad.*

Wing Sn

- *Tolkabro qwarn är frällse qwarn under Sundhollmen har ständigt watten men swagt fall och saknar ofta mäld, i detta fall finnas 2ne par hiulqwarnar med 16 greps stenar ok har sådan i alla tider warit.*
- *Wings Miölqwarn, frällse under Hökerum är af lika beskafenhet med Tolkabro.*
- *Tolkaströms qwarnar, består af twänne särskillta fall, i det ena finnes twänne par fotqwarnar med 14 greps stenar, Ok i det andra twänne par hiulqwarnar med 16 greps stenar, men (?) i det senare, har tillförende warit twänne fotqwarnar med tolf greps stenar, dess 4 par stenar eller 2ne qwarnfall, äro indelte Capitainen wid Norra Kinds Compagnie på lön, samt nu af Herr Mair Stiernegranat till skatte inlöste.*
- *Pix qwarn är frällse, men gifwer årligen 12 4/5 kappar Afrad, äger tränne par stenar de twå till 16 grep, ok der tredie i senare Åren inrättat till fiillteqwarn, men har alltid warit twänne par hiulqwarnar.*
- *Bogaqwarn, är frällse under Hökerum, härwid äro tränne fall, i det ena har förr warit twänne par fotqwarnar, men nu Är ombyggde med jul ok hafwer 16 greps stenar. I det andra har förr warit endast ett par fotqwarnar, men förledit är ombygd, ok nyttjas här nu 2ne par julqwarnar med 16 greps stenar. I det tredie fall har i förra tider warit 2ne par fotqwarnar, men ungefär för 7 år sedan ombygt och deri tillökt twänne par öfwerfalls julqwarnar, med stenar till 17 grepp, ok fotqwarnsstenarne hålla 16 grep.*
- *Pigge Qwarn räntad afrad som frällse under Hökerum, här finnes tränne par stenar, varaf de två hålla 17 grep hwarje, samt det tredie 14, ok drifwas alla med jul, men om det med rätt Krono eller frällse derom kan ingen säker underättellse ärhållas. Alla desse qwarnar i Tolkaström; hafwa ständigt watten ok god gång, men brista ofta mäld för dem.*

Wings Sn

● *Nolqvarn Nedre, hafwer twänne par julqwarnar med 14 greps stenar, äger ständigt watten, men mycket swagt fall ok ringa tillförsel af mäld, är indelt som augment till Ågårrs rusthåll, ok har witterligen ingen förändring undergådt.*

Sålunda wara undersökt ok befunnit intygar Solberga(?) den 18 Maii 1782.

Per Löfgren

(''Undersökn. över mjölkvarnar, Älvsborgs län, 1782–84'', 2. provinskontoret, 202½, s 73–76.)

Kammarkollegiets förteckning från 1819

Wing		
Dumbäcken		*Emotstående Ränta fastställd Den 16 Junii 1819*
Wings Sochn		
Mastunga		
Romsås		
Ibm Hulegården		*räntan förwunnen enl. Kl. Kungörelsen den 17 febr. 1824*
Ibm Öfregården		
Stackahult		
Trogared	*Skatte Qvarnar*	
Nohlqvarn Nedre	*Skatte*	*Warit 1/4 Frälse under Wisingsborgs Grefskap, och Fornabo Rättarelag, men är allenast nu en qvarn; Köpt till skatte af Rusthållerskan Enkan Christina Unge den 30 Januarii 1758. Cavalleriet Rustnings Augment af Elfsborgs Compagnie. Nytjat under Kjerr.*
Tolkaström med 4 par stenar	*Skatte*	*Köpt till Skatte af Capitain Lars Stjerngranat den 12 November 1772, men enligt 1796 års Jordransaknings Protocoll är denna Skatterätt för evärdeligen skänkt såsom en tillhörighet under Capitains Bostället Sjögården Elfsborgs Infanterie Capitain af Norra Kinds Compagnie.*
Pix	*Frälse*	
Pigga	*Frälse*	*Under Romsås Östregården.*
Tolkabro	*Frälse*	*Warit Krono Lägenhet 1727 förbytt till frälse af Wälborne Gustaf Ruthensparre. Ransakningen till Kammar Collegium öfverförd den 10 Maij 1731. utgör rusttjenst.*
Wing	*Frälse*	*Under Höckrum.*

(Ur 2. provinskontoret, konvolut 198:5, ''Förteckning över mjölkvarnar, Älvsborgs län'' år 1819.)

Wings Sochn

Dumbäcken	*Skatte*	*Under Hemmanet Dumbäcken; Tillåten till husbehof 1799 skattlagd till emotstående Ränta som efter Konungens Befallningshafvande å skattläggningen tecknade resolution den 31 Januarij 1800 är införd, och hvilken Skattläggning efter Kungl. Kammar Collegii Bref den 28 Januarii 1801 blifvit fastställd intill dess ny Methode för Qvarn Skattläggningen hinner utkomma.*
Wing	*Frälse*	*Under Höckrum.*

(Ur 2. provinskontoret, konvolut 199:3 ''Förteckning på de inom Älvsborgs län till avsalu skattlagda och husbehovs sågkvarnar'' upprättad år 1819.)

Utdrag från sockenbeskrivning och domböcker

I boken ''Beskrivning över Ving i Ås härad'' från 1784 av Peter Roth anges att inom Wings socken fanns 20 par skattelagda stenar, såg och valmansstamp.
Från domböckerna kan också inhämtas uppgifter om de befintliga kvarnar etc som vid skilda tillfällen funnits inom socknen samt händelser i anslutning till dessa.
Från C M Bergstrands redovisningar om domböckerna har följande inhämtats:
I Ås härads dombok för sommartinget 1789 (mål nr 108) läses undersökning över alla i domsagan befintliga kvarnar, sågar och övriga vattenverk.
Wings socken:

Tolkabro kvarn, 2 par stenar, sedan 1758 (frälse).
Wings kvarn, (skatte) 2 par stenar
Bogakvarn, 2 kvarnhjul, 1 enbladig såg
Pigge kvarn, 3 par stenar.

I utdrag från tidningsartikel i Borås Tidning 1972-11-18 av C M Bergstrand, Domböckerna berättar, Kvarnar och kvarnkonkurrens, kan följande läsas:

I häradet (Ås) finns rätt många åar och bäckar så att folket kan med vattenkraft driva ett antal kvarnar och sågar. Mest har därvid Tolka ström betytt.

Den 30 aug 1660 skrevs i domboken: Riksdrotsen greve Pehr Brahes (till Brahehus och många andra gods, född 1602, död 1680) godsfogde Swen A:n med fullmakt av greven försedd att tala och svara emot herr riksrådet Swen Otto Baners (född 1621, riksråd 1660. Död i Stockholm 1674) fullmäktige över tvenne kvarnställen i Tolka ström, det ena ovan HÖKARBRO KVARN och det andra emellan samma kvarn och PICKE KVARN, som herr riksdrotsens fullmäktige på sin herres vägnar pretenderar (gör anspråk på) med föregivande son skulle grevens landsbönder dels av oförmögenhet dels av oförstånd och försummelse lagt bemälte kvarnställen öde och obrukande ungefär för 30 år sedan, dess herrskap ovitterligt, och således givit Hökerums herrskap och åboer tillfälle så till att vrida vattnet av dess rätta ådra som att till tvenne alnar förhöja sin kvarndamm ovan före dess vanlige höjd.

Man läser i domboken för sommartinget 1745. Efter vederbörlig gjord ansökning samt uppå tillfrågan intygade nämnden att de så kallade WINGS KVARNAR uti Tolka ström ej kunna gå ständigt enär stark torka om sommaren och stark frost om vintern infaller, utan måste vid sådana tillfällen vattnet stämmas och nyttjas efter uppdämning.

År 1758 uppgavs att Piks kvarn var alldeles förfallen. Men tio år senare skrevs: Till ett kvarnhus förfärdigande vid PICKS KVARN i Tolka ström beviljades sex blockar. Detta virke tages på kronoallmänningen Brun.

Vi sommartinget 1770 hade löjtnanten välborne herr C. Anders Oxehufvud andragit att en av honom innehavande kvarn på Tolkaström PIGGE kallad är uti så förfallet tillstånd att den nödvändigt måste ombyggas varföre och som han ingen skog äger anhålles om utsynings beviljande å kronoallmänningen Brun samt att till kvarnhuset å nyo uppbyggande i det ringaste åtgår 15 tolfter grantimmer och till svillar 8 st ekar, dem han begärt få å krono- och skatteägor utsynte.

Utslag: Som nämnden intygat att herr löjtnanten icke äger själv någon frälseskog och att qwarnen Pigge fordrar snar hjälp om hon icke skall å nyo falla uti ödesmål, alltså prövar TR skäligt den begärda utsyning således att bifalla som herr löjtnanten i stället för 15 beviljas 8 tolfter grantimmer på Bruns allmänning och 5 st ekar till svillar på bekvämliga ställen. Men han måste be KB fastställa TR:s beslut.

I utdrag från tidningsartikel i Borås Tidning 1972-11-18 av C M Bergstrand, Domböckerna berättar, Kvarnar och kvarnkonkurrens, kan följande läsas:

I häradet (Ås) finns rätt många åar och bäckar så att folket kan med vattenkraft driva ett antal kvarnar och sågar. Mest har därvid Tolka ström betytt.

Den 30 aug 1660 skrevs i domboken: Riksdrotsen greve Pehr Brahes (till Brahehus och många andra gods, född 1602, död 1680) godsfogde Swen A:n med fullmakt av greven försedd att tala och svara emot herr riksrådet Swen Otto Baners (född 1621, riksråd 1660. Död i Stockholm 1674) fullmäktige över tvenne kvarnställen i Tolka ström, det ena ovan HÖKARBRO KVARN och det andra emellan samma kvarn och PICKE KVARN, som herr riksdrotsens fullmäktige på sin herres vägnar pretenderar (gör anspråk på) med föregivande son skulle grevens landsbönder dels av oförmögenhet dels av oförstånd och försummelse lagt bemälte kvarnställen öde och obrukande ungefär för 30 år sedan, dess herrskap ovitterligt, och således givit Hökerums herrskap och åboer tillfälle så till att vrida vattnet av dess rätta ådra som att till tvenne alnar förhöja sin kvarndamm ovan före dess vanlige höjd.

Man läser i domboken för sommartinget 1745. Efter vederbörlig gjord ansökning samt uppå tillfrågan intygade nämnden att de så kallade WINGS KVARNAR uti Tolka ström ej kunna gå ständigt enär stark torka om sommaren och stark frost om vintern infaller, utan måste vid sådana tillfällen vattnet stämmas och nyttjas efter uppdämning.

År 1758 uppgavs att Piks kvarn var alldeles förfallen. Men tio år senare skrevs: Till ett kvarnhus förfärdigande vid PICKS KVARN i Tolka ström beviljades sex blockar. Detta virke tages på kronoallmänningen Brun.

Vi sommartinget 1770 hade löjtnanten välborne herr C. Anders Oxehufvud andragit att en av honom innehavande kvarn på Tolkaström PIGGE kallad är uti så förfallet tillstånd att den nödvändigt måste ombyggas varföre och som han ingen skog äger anhålles om utsynings beviljande å kronoallmänningen Brun samt att till kvarnhuset å nyo uppbyggande i det ringaste åtgår 15 tolfter grantimmer och till svillar 8 st ekar, dem han begärt få å krono- och skatteägor utsynte.

Utslag: Som nämnden intygat att herr löjtnanten icke äger själv någon frälseskog och att qwarnen Pigge fordrar snar hjälp om hon icke skall å nyo falla uti ödesmål, alltså prövar TR skäligt den begärda utsyning således att bifalla som herr löjtnanten i stället för 15 beviljas 8 tolfter grantimmer på Bruns allmänning och 5 st ekar till svillar på bekvämliga ställen. Men han måste be KB fastställa TR:s beslut.

Kvarnstenar behövde folket i denna trakt inte köpa från Lugnås, det får man veta genom 1765 års dombok: Hade kronobefallningsman Thore Sundler låtit instämma, bönderna Oiof Bryngelsson och Olof Persson i Hof i Fenneslunda för att de icke efter ingånget contact och förbindelse till käranden levererat tvenne kvarnstenar.

Å svarandesidan lät sig ingen avhöra. Käranden inlämnade det i stämningen åberopade contact så lydande: Vi undertecknade förbinda oss en för bägge och bägge för en att av bästa grut (Material) upphugga tvenne st kvarnstenar i Fenneslunda skog, som hålla femton grepp vardera samt 1½ qwarter i bredden där den är tunnast till herr Sundler emot en betingad och undfången betalning för tvenne 60 daler smt, men den tredje kommer att levereras i betalning för en av bemälte herre oss förut länt kvarnsten, vilka trenne stenar vi åtaga oss att hava färdigt huggne så tidigt i höst att herr Sundler kan låta hämta dem vid nästa vinterföre och som vi ett vite avv 100 daler smt om vi försumma att hava sådana stenar inom föresatt tid upphuggne. Sjögården den 23 juli 1764.

Skvaltkvarn och hjulkvarn

I de kvarnförteckningar som återgivits anges namn på olika typer av kvarnar, såsom skvaltkvarn och hjulkvarn. Nedan beskrivs hur dessa är uppbyggda och hur de fungerar.

SKVALTKVARN

Den enklaste typen av vattenkvarnar är skvaltkvarnen (kallas också fotkvarn). I denna sitter vattenhjulet på en lodrät axel, som är direkt fäst vid den övre kvarnstenen. Denna är rörlig och kallas därför löparen. Skvaltkvarnens hastighet regleras av vattenflödet. Om den används i ett vattendrag med litet fall, finns ofta en dammanläggning till hjälp att reglera vattnets hastighet i kvarnfåran.

HJULKVARN

Hjulkvarnens vattenhjul är uppbyggt kring en vågrät axel. Kraften överförs till löparen genom ett utväxlingssystem. Vattenhjulet kan driva en eller flera löpare (skvaltkvarnen driver endast en löpare). Tre typer av vattenhjul finns. Beroende på var vattnet träffar hjulet kallas dessa: underfallshjul, bröstfallshjul eller överfallshjul. Överfallshjulet ger den största effekten. Vilken typ som väljs beror framför allt på terrängen. Hjulkvarnen har alltid dammanläggning för att reglera vattenflödet.

I kvarnbeskrivningen för Ås Härad från 1782–1784 beskrivs i Ving Socken endast hjulkvarnar, men det sägs där att flera av dessa tidigare varit fotkvarnar, som blivit ombyggda.

Fotkvarnarna malde oftast bara till husbehov. Många av dem låg i vattendrag, som saknade vatten vissa delar av året. Kvarnarna i Ving längs Viskan hade ständig tillgång till vatten och drevs yrkesmässigt mot avgift. De kunde alltså försörja en brukare med familj.

Kvarnbeskrivning

Efter sammanställning av refererade kvarnförteckningar, äldre kartmaterial, intervjuer med ortsbefolkningen (framförallt Karl Gustavsson i Alebo och Gustav Johansson, Sannelund), husförhörslängder och en inventering längs med Viskan kan följande beskrivning av kvarnplatser m m längs med ån från sjön Tolkens utlopp till sjön Mogden redovisas.

Av de ca 20 olika verksamhetsplatser längs Viskan, som på detta sätt redovisas återstår idag, år 1983, endast en verksam kvarn vilken alltjämt mal mjöl med vattnets hjälp. Kvarnen ägs av Axving AB och är belägen vid kvarnplats nr 13 nedan.

Förutom följande redogörelse finns en karta upprättad som redovisar läget av resp verksamhetsplats.

1 TOLKABRO KVARN *Hökerum*

Mellan åren 1811–1823 var Anders Johansson med hustru Anna Svensdotter brukare till denna kvarn. Mellan åren 1847–1856 hette kvarnens mjölnare Hans Ebbersten. Han var gift med Stina Andersdotter.
Endast rester av kvarnsten har återfunnits vid platsen för denna kvarn (i östra ''utdöda'' åfåran).

2 KVARNFISKE

På karta från 1731 är platsen angiven; åhlfiske.

3 BROQVARN

Siste mjölnaren vid denna kvarn hette Johan Wahlqvist. Vid Broqvarn har också varit en smedja. Siste smeden hette Henning Karlsson.
Se vidare nr 46 i ''Torpbeskrivningen''.

4 SÅG OCH TOLKASTRÖMS ÅLFISKE

5 TOLKASTRÖM eller SJÖGÅRDENS KVARN OCH SÅG

Sjögården

Kvarnen och såget var ihopbyggda i vinkel. Mellan åren 1811–1823 var Anders Magnusson brukare till detta ställe. Hans hustru dog 1819. Han gifte sedan om sig med Maria Andersdotter.
Mjölnare vid denna plats har också varit Olaus Johansson. Vid sin död 1849 efterlämnade han hustru, tre döttrar och en son. Dessa flyttade till fattigstugan 1850.
Från år 1850 hette mjölnaren Petter Skön. Han verkade på detta ställe med säkerhet fram till 1856. Siste mjölnaren var troligtvis Johannes Olausson med hustru Eva Karlsdotter.

6 PIX KVARN

Hökerum

Mellan åren 1811–1823 var Lars Jansson med hustru Johanna Hansdotter brukare till detta ställe.
Åren 1847–1851 var Anders Pettersson mjölnare här. Hans hustru hette Lisa Andersdotter.

Från 1852 hette mjölnaren Johannes Olausson. Hustrun hette Eva Carlsdotter.
På denna plats har också funnits en Filtekvarn = Vadmalsstamp. Under åren 1844–1847 hette Stamparn Per Johansson. Det berättas att Stampen fanns inne i ett stort hus. Stampningen gick till så att det hemvävda tyget lades i vattenfyllda hoar (kar) där det behandlades av fyra stockar som gick upp och ner. Tyget skulle då bli fastare och hållbarare. Nedanför (nedströms ån) har också funnits en benstamp.
Se vidare nr 42 i ''Torpbeskrivningen''.

7 KÄRRS KVARN OCH SÅG

Denna kvarn liksom Bogakvarn upphörde år 1923. Detta skedde i och med att Viskans Kraft AB köpt marken utmed ån samt fått regleringsrätt i sjön Tolken. Siste mjölnare på Kärrs kvarn var Oskar Ludvig Karlsson.
Även sågverksamheten upphörde år 1923. Ramen köptes och flyttades till såget vid Dumbäcken. Där byggdes också en turbin så att vattenkraft kunde användas för att driva såget. Inför detta bygge anlitades Björling i Romsås som teknisk rådgivare. Såget på Dumbäcken brände ner men ramen räddades och såldes till Hjärsbo kvarn i Tvärred. Denna kvarn är nu i Tvärreds hembygdsförenings ägo.
Se vidare nr 43 i ''Torpbeskrivningen''.

8 Namn okänt

Mellan åren 1880–1905 fanns på denna plats en bobin eller rullefabrik. Rickard Persson i Tomta arbetade här och han tjänade 75 öre om dagen.

Fram till i slutet av 1950-talet var Frits Anderssons snickerifabrik inrymd här. Byggnaden finns kvar.

9 BOGA eller BROA KVARN OCH SÅG

Hökerum

På detta ställe har också funnits en spånhyvel. Kvarnen drevs med turbin. Ramen till såget köptes från Norrland och det var torparna under Hökerums gård som fick arbeta med att sätta upp den. År 1905 utökades såget med dubbelt kantverk.

Under åren 1847–1853 var Petter Andersson brukare och mjölnare till detta ställe. Efter Petters död 1853 tog hans änka Kristina Johansdotter över. Deras dotter Sara Pettersdotter gifte sig 1849 med mjölnaren Sven Jansson, Pigga kvarn (se nr 16 i ''Kvarnbeskrivningen'').

På 1860–70-talet var Gustav Pettersson mjölnare vid Broa kvarn. Hans hustru hette Sara(mora) och paret

bodde i ''Bogastugan'', nuvarande Södra Vings hembygdsstuga.
Kvarnverksamheten på denna plats upphörde år 1923 i och med att Viskans Kraft AB köpt marken utmed ån samt fått regleringsrätt i sjön Tolken.

10 BOGA KVARN *Hökerum*

Under åren 1811–1823 var Annika Hansdotter brukare till denna kvarn. Hon gifte sig 1810 med Sven Pehrsson. Brukare och mjölnare till kvarnen under åren 1847–56 var Andreas Danielsson, gift med Annika Jonasdotter. Kvarnen övertogs senare av deras son Daniel Andreasson. Siste mjölnaren hette Johan Gustavsson med hustru Lina (Moster Lina på Torget).

11 Namn okänt

Troligtvis har här funnits en hammarsmedja. Antydningar till dammfästen finns kvar i den numera nästan ''utdöda'' åfåran.

12 Namn okänt

Antydningar till dammfästen finns kvar i den numera nästan ''utdöda'' åfåran.

13 VINGS VALSKVARN

Detta är den enda kvarn längs med Viskan i Södra Vings sn som alltjämt är i bruk. Viskans Kraft AB lät uppföra el-kvarnen, Vings Valskvarn (nu Axving AB). Den köptes år 1938 av Einar Eriksson. Han satte upp turbin och därmed kunde åter vattenkraften användas för att driva kvarnen. Einar Eriksson dog år 1977.

14 Namn okänt

På denna plats har funnits en pappersmassefabrik. Torkladan låg på höger sida av vägen som går till Änga. Pappskivorna som tillverkades här (några finns bevarade i Bogastugan) fraktades med häst till Ulricehamn för vidare transport ut i vida världen.
Fabriken upphörde på 1880-talet och revs i början av 1900-talet.

15 ALEBO SÅG

Detta såg flyttades troligtvis till plats betecknat med nr 17 enligt denna kvarnbeskrivning.

16 PIGGA KVARN eller SÄBY KVARN

Hökerum

Under åren 1811–1814 var Olof Jonasson med hustru Maria Pehrsdotter brukare till denna kvarn. Vid Olofs död år 1814 flyttar änkan till Mastunga. Från år 1815 brukades kvarnen av Johannes Persson med hustrun Kerstin Persdotter.
I mitten av 1840-talet var Andreas Andersson mjölnare vid Pigge kvarn. Han dog år 1848 och därefter hette kvarnens mjölnare Sven Jansson. Han gifte sig 1849 med Sara Persdotter från Bogakvarn.
År 1852 blev Magnus Johansson mjölnare vid Pigga kvarn. Han var gift med Eva Carlsdotter.
Siste mjölnaren hette Adolf Larsson. Kvarnverksamheten var troligtvis igång till omkring år 1903–04.
Rester av kvarnsten är det enda som finns kvar på denna plats idag.

17 SÄBY SÅG

På denna plats har Andreas Johansson (född 1832) varit sågare. Hans hustru hette Charlotta (Lotta) och paret bodde i Alebo. Andreas dog 1913 och Lotta 1925. Dessa var farföräldrar till Karl Gustavsson (Karl i Alebo). Karl dog på Hökerumsgården år 1982, 83 år gammal.
Tydliga rester av dammfästen är det som finns kvar på platsen idag.

18 Namn okänt

På platsen finns kallmurade rester av ett såg.

Sökregister

till Torpbeskrivningen

NAMN	TORP NR
''Ahlgrens''	116
Alehagen	109
Alängen	92
''Anders Pettra''	161
''Anders Pettera stuga''	47
Annelund	66
Annestorp	184
Arvidsgården	91
Arvidsgårdens ST	120
Arvidstorpet	62
Bengses	168
''Bentes''	94
Bergalyckan	128
Berget	99
Berget	148
Björkelund	101
Björnavad	69
Björnelund	150
Björnkällan	95
Borslund	140
Bosgårdens ST	138
Boslund	140
Brobacken 1	113
Brobacken 2	114
Brohall	52
Broqvarns kvarnstuga	46
Brämhultsbacke	139
Brännsbacken	151
Bränningsbacke	139
Bäckagårdens ST	142
Bäckanäs	167
Bäckaskog	71

NAMN	TORP NR
Bäckäng	121
Bäckäng	141
Bönatorpet	34
''Cajsa på Lyckera''	159
Dammenlyckan	155
''Danniels''	23
Dumbäcken	77
Ekedalen	106
Ekenäs	144
Elleka	65
Engströmstorpet	82
Enelund	108
Enelund	137
Enelyckan	110
''Eva-stugan''	4
Fiabacken	6
Flatberget	161
''Fredrika-stuga''	41
Fridhem	185
Friheten	54
Friskatorpet	143
Fägringen	18
Gamla Månsalyckan	160
Gamlegårdens ST	90
Genstigen	103
Geterlyckan	47
Gladerlyckan	25
''Gods''	98
Grankärr	56
Grannalyckan	133
Grannatorpet	124
Grannäs	133
Gubbalyckan	11
Hagatå	136
Hagelund	125
Hallbo	97
Halleberg	51
Hestra 2	135
Hestra backe	134
Hjortåsen	12
Hjärtåsen	67
Hulegårdens ST	118
''Hullbergs''	71
Håkabo Tå	176
Håkeslyckan	24
Hålleberg	173
''Hägnasmen''	145
Hästarydet	149
Hästhagen	104
Högslätt	82
Högåsen	40
Johannes	137
Jonagårdens ST	117
Jonstorp	1
''Kajselins''	111
Karlsabacken	179
Karlsberg	164
Korsled	171
Kubbaslätt	53
Kullagärdet	107
Kullen	96
''Kurisa-Maja''	64
Kurseberg	27

NAMN	TORP NR
Källarnabben	73
Källebacka	70
Källeberg	147
Källeberg	35
Kärrs kvarnstuga	43
''Larsabäcka''	165
Larsalyckan	175
Larstorp	129
Lassalunda	80
Lejonslund	48
Leströmslyckan	172
Lidaberg	26
Lidalund	19
Lidalund	20
Lidalund	21
Lidalund	22
Lidalund	23
Liden	32
Liden	34
Lilla Ahlebo	38
Lindängen	100
''Livesa''	20
Lotta-änga	158
Långholmen	7
Lövskog	16
Lövåsen	102
Majalyckan	127
''Majestuva''	13
''Majestuva''	131
''Makars''	116
Marka	97
Mastunga gård	73
Mellomgårdstå	134
''Mesunna''	38
Molanderalyckan	29
Molinderavallen	87
''Muntera''	115
Målberg	83
Månsagårdens ST	130
Månslyckan	5
Mörkret	104
Nyhagen	68
Nyhemsbacken	166
Okatorpet	183
Oket	105
''Olagusa''	128
''Olssons''	58
Ormåsen	72
''Per-Månsalyckan''	5
''Per Sjömans''	93
Postängen	142
Prästholmen	179
''Rallehul''	55
''Rikes''	20
Ringskulla	81
Romslund	89
Rotetorpet	61
Ryslätt	90
Ryttarehagen	152
Ryttaretorpet	149
Råslätt	13
Räfsereds ST	163
Rävås	126
Sand	6
Sandhem	105
Sandslätt	6

NAMN	TORP NR
Sannatorpet	44
Sannelund	45
Selmalyckan	88
Silverlunda	79
Sjöbacka	57
Sjöhagen 1	84
Sjöhagen 2	85
Sjölid	50
Sjölid	153
Skattegårdens ST	119
Skogsbo	14
Skogshagen	61
Skogshemmet	59
Skogshemmet	132
Skogslund	59
Skogslund	123
Skräddarelyckan	180
Skymmet	2
Skönelund	49
Slättås	28
Smeatorpet	76
Smedjebacken	151
Smula	57
Spånga	31
Stampen	42
''Standars''	74
Standarstorpet	75
Starkalyckan	174
Stensereds ST	162
Strävatorpet	60
Stubben	15
Stubbsvedjan	15
Svenskatorpet	112
''Svärdastugan''	149
Säby kvarnstuga	36
Tappäkran	156
Tappäkran	157
Tolkaströms kvarnstuga	43
Torslund	3
Torslund	154
''Trallarns''	99
Tranema	39
Tryggås	33
Trädet	170
Tåhn	78
Tålyckan	146
Tån	177
Tångagärdes ''Gata''	154
Tönnebo	10
Tövelund	122
Utänga	158
''Vallentins''	70
Vedermödan	17
Ångsåget	30
Älganäset	63
Änden	169
Ängaslätt	86
''Öndarpalia''	8
Örnmossen	72
Örskulle	96
Östra Sjöslätt	9

Fristad Tryckeri AB